Turkish Studies
International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/17, p. 275-312
DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11829
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi
Referees/Hakemler: Doç. Dr. Mesut GÜN – Yrd. Doç. Dr. Hasan Hüseyin KILINÇ – Dr. Nihan POTAS

This article was checked by iThenticate.

ORTAÖĞRETİM KURUMLARININ DİĞER ÖRGÜTLERLE ORTAKYAŞAR İLİŞKİLERİ

Elif Gamze ÖZCAN - Şefika Şule ERÇETİN**

ÖZET

Bu çalışma, aynı başlıklı doktora tezinden üretilmiştir. Bu çalışma ile biyoloji disiplininde farklı türler arasında kurulan birlikte yaşam birlikleri olarak açıklanan simbiyoz, diğer bir deyişle ortakyaşam kavramının; toplumsal alt sistemler olan formal örgütlerin birbirleri ile olan ilişkilerinin anlaşılmasında bir araç olarak kullanılabileceği savunulmuştur. Bu doktora tezinin odağı, formal örgütler içerisindeki mevcut toplumsal önemi açısından okullardır. Okulların ve etkileşim içerisinde olduğu kurumların bu ortakyaşar ilişkiden nasıl etkilendikleri dinamiklik ve karmaşıklık içerir ve tüm yönleriyle oldukça önemlidir. Bir kurumla kurulan ortakyaşarlık, okulun bazı açılardan yarar başka açılardan zarar görmesine de neden olabilir ki bu durum karşı kurum açısından da geçerlidir. Bu karmaşık ortakyaşar ilişkiyi çözümlemek ve yorumlamak amacıyla bu tez çalışması ile lise düzeyi okullara özgü bir Ortakyaşar İlişkiler Ölçeği geliştirilmiştir.

Eskişehir ili merkez ilçeleri içindeki okullar çalışma evrenini oluşturmuştur. 2016 yılı Ocak ayı itibariyle yedi türden 56 lise bu grup içindedir. Basit Seçkisiz Örnekleme Yöntemi ile evrendeki toplam yönetici sayısı üzerinden örneklem alınmıştır. Toplam 67 kişiye"Okullar için Ortakyaşar İlişkiler Ölçeği" uygulanmış ölçümlerin güvenilirliği ve geçerliğinin yapılan analizler ile sağlandığı belirlenmiştir. Veriler, SPSS programında parametrik olmayan örneklemlere uygun çözümlemeler kullanılarak işlenmiş ve değerlendirilmiştir. Hem seçenekli maddelerden hem de açık uçlu sorulardan elde edilen verilerin işlemesiyle elde edilen bulgular ve bunlara dayalı yorumlar bir araya getirildiğinde ortaya çıkan sonuç, liselerin ortakyaşarlık ilişkiler sürdürdükleri kurumlarla etkileşimlerinde hem fayda hem zarar gördükleri ve verdikleridir. Bu ilişkiler çoğunlukla tek yönlü olmadığı için basit bir neden sonuç ilişkisi içinde de tartışılmaya uygun değildir. Bazı ortakyaşarlık ilişkilerinin; okulun doğrudan yönetim faaliyetlerini yönlendirdiği ve okulun yararına olabilecek hamleleri yapmasını engellediği sonucu ortaya çıkmıştır.

* Dr., Öğretmen-MEB, El-mek: egamzeozcan@gmail.com
* Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, El-mek: sefikasule@gmail.com

Anahtar Kelimeler: Ortakyaşar örgütler, örgütlerarası ortakyaşar ilişkiler, okulların diğer kurumlarla ortakyaşar ilişkileri.

THE SYMBIOTIC RELATIONSHIP BETWEEN SECONDARY SCHOOL AND THE OTHER ORGANIZATIONS

ABSTRACT

This study was produced from the same named doctoral dissertation. In this study, it is discussed that the concept symbiosis which is defined as the interactions between two different biological species in biology discipline can be used as a tool to understand the relationships between formal organizations which are social subsystems. This study focuses on the schools which have great social importance among formal organizations. The way these schools and the organizations they interact with are affected by this symbiosis has dynamism and complexity and it is very important in all aspects. Symbiotic relationship with an organization can create both benefit and harm for the school, which is valid for the other side. With this study, Inter-Organizational Symbiosis Scale has been developed in order to analyze and interpret this complex symbiotic relationship for the schools.

The secondary schools existing in central districts of Eskisehir are the target population of the study. By year of 2016, this population includes 56 high schools in 7 types. Total number of 67 participants was reached and the reliability and validity of the measurements were ensured with the analysis carried out. Data was processed and evaluated in SPSS program using appropriate analysis for nonparametric samples. When the findings obtained from the processing of data coming from both optional and open-ended questions are considered as a whole, the result is that high schools get benefit and harm from the organizations they have symbiosis with. These relationships aren't generally unilateral and they aren't simple enough to be discussed within the context of cause and effect relationship. Because it has been understood that some symbiotic relationships stop the schools from making the moves which they use executive activities for and may be for the benefit of the schools.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction and Purpose

In this study, it is discussed that the concept symbiosis which is defined as the interactions between two different biological species in biology discipline, can be used as a tool to understand the relationships between formal organizations which are social subsystems. When we analyze the organizations biologically, we can see that these formal human communities are complex systems which process complex and organic inputs. As organizations have this liveliness features, in this thesis study, inter-organizational symbiosis is discussed, in terms of organization structure, organizational intelligence, co-evolution and mutual adaptations of organizations.

This study focuses on the schools which have great social importance among formal organizations. Educational organizations interact with the other schools, municipalities, health and security institutions, other state institutions and organizations and private institutions like nongovernmental organizations and business organizations. These interactions are expected to provide benefit for the parties but, as educational organizations encompass the whole society and this situation creates sensitivity, it is important to make benefit-harm analysis for these interactions.

It is aimed to analyze the symbiotic relationships of the schools with other organizations to develop scale and thus examine the positions of schools in these relationships in terms of benefit and harm. An assessment and evaluation instrument has been developed which will be used to determine symbiosis at schools. It is aimed to make the organizations which are examined observe their progress and to make the variables more comprehensible that make the organizations better or worse while on the brink of chaos. It is expected that this scale will become widespread in order to enlighten the symbiotic relationships of the schools with other organizations.

The way these schools and the organizations they interact with are affected by this symbiosis has dynamism and complexity and it is very important in all aspects. Symbiotic relationship with an organization can create both benefit and harm for the school, which is valid for the other side. With this study, Inter-Organizational Symbiosis Scale has been developed in order to analyze and interpret this complex symbiotic relationship for the schools.

The contribution of this research to literature of educational management is that it gives new concepts and a new scale about school management by using similarities. Besides, determining the types and levels of symbiosis between the schools and other organizations enables the organization to understand its own progress and make a self-assessment. This situation enables the organization to develop more successful policies and observe these policies. This research has searched for an answer to the question 'What type of /what levels of symbiotic relationships do the secondary schools have with other organizations?'. In order to solve this main problem, answers have been sought for following question.

a) According to the perceptions of the principals, what kind of symbiotic relationships do the secondary schools have with other organizations?

b) According to the perceptions of the principals, what are the reasons of symbiotic relationships of the schools with other organizations?

c) According to the perceptions of the principals, how do the symbiotic relationships of schools with other organizations need to be developed?

d) According to the perceptions of the principals, do the symbiotic relationships of schools with public institutions, business organizations and social partners differ from each other?

e) Do the types of symbiotic relationships of schools change in accordance with the demographic features of the principals?

Conceptual Framework

21st century is an era when the features and aspects of changing world should be rediscovered. In this era when the society and organizations of the future are being established, some kind of new approaches are needed in order to analyze and explain the formations emerging in this period of change (Yeşilorman, 2006, p.77). While the organization gets input from the environment, at the same time, inputs, requests and pressures of the environment get into the organization and affect and change it. Besides, evaluations and appreciations of social environment about the products of organizations affect the process of products' being produced in accordance with the expectations of society. In short, changing values, norms and tastes in a society change the organizations as well (Sağlam, 1979, p:106).

According to cybernetic system metaphor, organizations re-organize their actions in line with negative feedback coming from environment like data-processing brain and in this way, they can maintain the balance with the environment (Leblebici, 2008, p.354-355). As data processing process of organizations resemble the functioning of a brain, their symbiotic relationships with other organizations may be associated with symbiotic relationship in biology.

The concept of institutional common life comes from the concept of symbiosis in biology. Symbiosis means living together or mutualism (Walpole, Merson-Davies & Dann, 2011, p.366). Organisms hunt, feed or protect themselves more easily by means of symbiosis. Furthermore, there are some groups of organisms which get harm from symbiotic relationships.

Symbiosis is relationships which includes commensalism, mutualism and parasitism among the organism (Walpole et al., 2011, p.593). These categories help us as a means of organizing our knowledge about the nature and shape this knowledge as testable hypothesis. Commensalism is a situation in a relationship between two species in which one side receives benefits and the other is not affected. Mutualism is a relationship where both species receive benefit and parasitism is the relationship where members of one species receive benefits and members of the other receive harm (Keeton & Gould, 2003, p.483-484). In parasitism, parasite doesn't generally kill its host but weakens it against predatory, rivals and other stress sources (Solomon, Berg & Martin. 2011, p.1218).

Table: Types of symbiotic relationships between two organisms

Symbiotic relationship	*Effects to the parties*	*Benefit-harm statement representation**
Commensalism	Benefit – not affected	+ , 0
Mutualism	Mutual benefit	+ , +
Parasitism	Benefit- Harm	+ , -

*: **+**: Receives benefit. **-**: Receives harm. **0**: Not affected.

Source: Keeton & Gould. (2003). Biological science, (Trans.Ed: Demirsoy, A.& Türkan,İ.&Gündüz,E.), Ankara:.Palme.

As species which are in symbiotic relationship in their natural life may receive benefit mutually, in some relationships, one side may receive benefit and the other may not be affected or affected negatively. Types of symbiosis in natural life can be used explore the quality of symbiotic relationships between the educational organizations and other organizations. Main argument of this research is that relationship between the organizations can be associated with the symbiotic relationship between the organisms; if it's determined that the symbiosis between two organizations brings loss of material, energy etc. to the organizations contrary to/along with the expected benefit, this relationship should be ended. Thus, that kind of analysis can constitute data in during decision making for the organizations in a chaos environment.

Education is composed of many parts and when the similarities between chaos and education were researched, it was seen that there is a chaotic structure among such parts as student, friend, family and society (Bülbül & Erçetin, 2010. pp.280-282). According to chaos and complexity theory, relationships of educational organizations with their environment are a part of pull factors. In the framework of reasoning that everything changes constantly, it seems impossible to say that we have the necessary knowledge to make plans for the future. Changes in cultural and demographic structure of the country, in manpower quality required by the economy of the country and in technology are the pull factors which may affect the educational organizations and they make it necessary to change the organization structure. At this point, it is important to activate new structuring in educational organizations aimed at solving the unexpected problems rather than being managed centrally (Çobanoğlu, 2008, p.118).

While the educational organizations as the systems living with human resources, operate aimed at their organizational objectives they require human and material resources; employ wide range of professionals. At the same time, they are in a continuous and complex relationship with the social structures in the places they are located. Because of their duty of transmitting culture which changes relatively slowly and inflexible structure of establishment, schools cannot keep pace with change. These reasons make the school more prone to chaos in comparison with other organizations.

School is an organization which lives, evolves and has organic relations with other organizations; it is a new field the symbiosis of which with the other organizations should be analyzed. In order to take the necessary precautions, it is important to analyze this kind of voluntary or involuntary relationships in depth and to know how and to what extent they contribute to the school materially and morally. In this study, it is aimed to find out the reasons and make criticism when the schools receive harm from the organizations they have symbiotic relationship because of the legal obligation because bureaucratic connection doesn't provide a suitable ground to criticize this kind of problems.

Method

This study has mixed research methods involving interview methods and scale development, implementation and statistical analysis

of these data. Through the interview method, school administrators' opinions were taken about the commonalities of schools with other institutions. The extent of the schools for research was limited to formal secondary schools and after interviewing with the managers of secondary schools, it is determined that with which organizations this level of schools have symbiotic relationship. These 13 organizations were categorized in three groups: state institutions and organizations, commercial partners and social partners. State institutions with which the schools have symbiotic relationship are District Municipality, the Ministry of National Education, District and Provincial Directorate of National Education. Commercial institutions were determined as salary-contracted bank, canteen, nearby markets, nearby package stores and nearby internet cafes. Social partners were determined as Parent-Teacher Association, the businesses to which students are sent for skills education in accordance with the Vocational Education Law no. 3308, nearby schools, nearby neighbourhood residents and teachers' unions. The inventory was developed with the interviews with the managers of pilot schools and the Symbiotic Relationship Scale for Schools was finalized after taking the opinions of thesis advisor.

The secondary schools existing in central districts of Eskisehir are the target population of the study. By year of 2016, this population includes 56 high schools in 7 types. Viewpoints of the managers in all of the schools to symbiosis concept were thought as homogeneous and it was sampled with Simple Random Sampling method by means of total number of managers in the population. As the levels of all types of schools were accepted as identical, this sampling scale was calculated with 95% reliability and ± 0.10 error margin and eventually, a total number of 67 participants were reached and the reliability and validity of the measurements were ensured with the analysis carried out. Data was processed and evaluated in SPSS program using appropriate analysis for nonparametric samples.

Findings and Discussion

This research has searched for an answer to the question 'What type of /what levels of symbiotic relationships do the secondary schools have with other organizations?' The expression 'The type of symbiotic relationship' indicates whether this kind of relationship is positive or negative for the parties and expression 'The level of relationship' indicates how much is this kind of relationship desired for the parties. In order to determine the results for the **type of symbiotic relationship,**

- If both sides received benefit, it was called **multi-dimensional symbiosis** and symbolized with **(+, +)**.
- If one side received benefit and the other was not affected, it was called **one-dimensional symbiosis** and symbolized with **(+, 0).**
- If one side received benefit and the other received harm, it was called **one-dimensional negative symbiosis** and symbolized **(+, -).**

In order to determine the results for **the level of symbiosis relationship,** open-ended and close-ended questions;

- What are the reasons of symbiotic relationship?

- Which side starts this relationship?
- Which part needs this symbiotic relationship more?
- How should this symbiotic relationship continue in the future?

were used for data collection. In order to conclude (interpret) the level of symbiotic relationship,

- Symbiosis which the participants explained presenting so many reasons or will affect the school negatively if it ends was described as **high level of symbiotic relationship.**
- Symbiosis which the participants explained presenting very few reasons or will not affect the school in a negative or positive way was described as **mild level of symbiosis.**

It was seen that **municipalities** were not affected by schools in a negative or positive way, the schools lacked an important support because of the absence of a relationship and thus they received harm.

Results for **The Ministry of National Education** and **Provincial and District Directorate** were same**.** It was seen that there was a advanced level of symbiotic relationship with the school which was based on mutual benefit, had a dominative legal obligation and was demanded more by the school which means **high level of positive symbiotic relationship (+.+).**

There was also seen a situation where the school received harm in its symbiotic relationship with **Provincial and District Directorate of National Education**. It was concluded that Provincial and District Directorate of National Education became partners with canteen and shared income with legal provision, thus they received benefit financially. In short, there was a **high level of one-dimensional negative symbiotic relationship (+.-)** where the school was affected negatively.

Canteen business is operated by the enterprises which wins the tender initiated by the school. They sell food and stationery equipment to the students and give some of their income to the school. It was seen that there was a **high level of multi-dimensional positive symbiotic relationship (+, +)** which was based on mutual benefit and where the canteen business demanded more. However, along with this relationship, there was another relationship where the school received harm. It was seen that canteens sell the products which were not allowed by the school for profit and this led to health and discipline problems at the schools; thus, there was a **mild level of one-dimensional negative symbiotic relationship (+.-).**

It was seen that the symbiotic relationship between the school and **Salary-agreement Bank** was positive for the bank and the school was not affected by this relationship. The advantages that the bank controls the employee's salaries and the school personnel are the potential customers which it will provide interest bearing loan. On the contrary, it was stated that the bank gave small amount of promotions at long intervals and this wasn't a source which the school benefited from as it didn't support the operating of school. It was remarked that Salary-agreement bank had to give support to the school financially and in kind.

It was seen that there was a **mild level of one-dimensional positive symbiotic relationship (+, 0)** where the school was not affected and the other side was affected positively and demanded.

It was stated that Markets, Package stores and internet cafes around the school provided goods and service which were not suitable for the health and moral development of the students, thus they needed to be removed from the school environment. It was seen that there was a **mild level of one-dimensional negative symbiotic relationship (+.-)** which school couldn't prevent because of positional closeness and where the other side benefited with the aim of providing financial benefit for itself and the school received harm.

It was seen that there was a mild level of mutual positive or negative symbiotic relationship with **the surrounding schools.** The reasons of positive relationship were mutual assistance for the use of teachers, dormitory, school building and premises. As the result of these findings of the research, there was seen a **mild level of multidimensional positive symbiosis (+, +)** which was based on mutual assistance and where both sides has similar amount of demands. However, along with this relationship, another relationship was seen where the schools received mutual harm. It was seen that when the educational level of neighboring schools were different, younger students of the school saw, learned and tried to perform negative behaviors of older students of the other school and they had negative relationships. It was stated that this interaction between the schools were partially prevented by organizing the school entrance-exit and break times.

The relationship between the school and **Parent-Teacher Association** and **Businesses for Skill Training** was similar**.** It was found that the relationship between the school and these institutions provided benefit for both sides and relationships need to be increased in order for the schools receive for benefit from this relationship. According to the findings, there was a **high level of multidimensional positive symbiotic relationship (+, +)** between the school and these two institutions where both sides demanded similar.

It was remarked by **neighborhood residents** that both their children and they benefited from formal and non-formal education activities but it didn't contribute to the school financially and in kind**.** It was stated that neighborhood residents had to embrace the school. It was seen that there was a **mild level of one-dimensional positive symbiotic relationship (+, 0)** where the school wasn't affected, the other side was affected positively and demanded. According to the answers to open-ended questions, as another dimension of this relationship, it was stated that neighborhood residents could be disturbed by the sounds of bell and ceremonies of the school and student could disturb the residents in the streets and public places like parks and gardens.

It was determined in the symbiotic relationship between the school and **teachers 'unions** that the members of the unions benefited as they provided social activities for their members and unions provided financial gain from the teachers. It was stated that school management sent reports about the number of members to the agencies of unions because of legal obligation and it caused a financial burden and waste of time

however, unions didn't provide benefit for the school financially or in kind, there weren't activities in the unions aimed at vocational development, ethical behavior and efficiency increase of the teachers and they had to carry out works and activities in these fields. According to the findings obtained from other answers given to open-ended questions, it was seen that teachers' unions could affect the unity of the school as they treated more sympathetically to some social identities than the other. For these reasons, it was stated that the current relationship between the school and the teachers' unions needed to be minimized. It was seen that there was a **mild level of one-dimensional negative symbiotic relationship (+, -)** where the opposite side received benefit financially.

Results and Recommendations

Most important result of this thesis study is that it has provided a totally new and practical scale for literature. Scale for Symbiotic Relationships for Schools was applied to the managers and experienced teachers of high schools within the population and types and levels of symbiotic relationships between the schools and other organizations were determined and entitled according to the results. Table for General Result about Symbiosis of Schools with Organizations is given with Appendix 7 and conclusions for each school are explained below.

When the findings obtained from the processing of data coming from both optional and open-ended questions are considered as a whole, the result is that high schools get benefit and harm from the organizations they have symbiosis with. These relationships aren't generally unilateral and they aren't simple enough to be discussed within the context of cause and effect relationship. Because it has been understood that some symbiotic relationships stop the schools from making the moves which they use executive activities for and may be for the benefit of the schools.

It has been seen that obstacles against the functionality demanded by chaotic period may result from the prevention or inhibition of the other organization. Schools are the factors with which influence the organizations they have symbiotic relationships and these factors prevents the symbiotic relationships though they provide mutual benefit. These factors are the differences in social identities.

Although the school is affected negatively by the differences in social identities within or outside itself, it cannot be abstracted from these factors. Schools can be negatively affected by this factor within their symbiosis. The result is the same in their symbiotic relationships with teachers' unions. Schools can't participate in the symbiosis which may be for their benefit due to the same reason. District municipality has the same result. In school administrators' view, the benefits that their schools can gain from symbiotic relationships can be generalized as monetary contributions and additives that can increase the efficiency of the staff. In order to prevent the school from being affected negatively from factors arising from social diversities which are outside the scope of the school administration but which have an effect on the functioning of the schools, a more flexible and transparent working area should be established especially in budgeting and staff evaluation processes.

Evolution, occurring from a mechanical understanding to complexity theory in understanding organizational behaviors, changed the idea that organizations look like a closed book to symbiotic organizations. Over the course of this 100-century period, perceptions about the issue moved with the time. Profit-oriented companies maintain a partnership-based symbiotic relationship in the matters of material provision, product marketing and transportation and can lead more qualified relationships compared to public institutions. In respect to the symbiotic relationship maintained by the schools, it is thought that with legislative regulations with regard to this research report and others similar reports, it can be prevented them from getting affected negatively.

From the viewpoint of school managers, benefits that can be received from symbiotic relationships of the schools can be generalized as financial and in-kind benefits. There are some thoughts which suggest that institutions with which the schools are in symbiotic relationships can have negative effect on managerial processes of schools.

- Standards and practices for staffing merit, organizational efficiency and effectiveness should be developed by the school administration, rather than the decision or influence of the institutions in which the schools maintain symbiosis.

- In order to reduce the needs of the schools for financial benefits coming from symbiotic relationship with other organizations, it is suggested to carry out formal works aimed at forming a budgeting system which develops rapidly and includes the school management in the decision-making process.

- Schools and other public institutions should be provided with the opportunity to speak out the problems they have in their symbiotic relationships.

- It should be remembered that symbiotic relationships do not only rely on benefit basis and sometimes they bring harm and the concept of inter-organizational symbiosis, which deals with the harm instead of inter-organizational relations or organizational citizenship, should be researched.

- In future researches including symbiotic relationships of the schools, it is suggested that more detailed analysis be carried out concerning the institutions which harm the school, reasons of harm be analyzed and suggestibility be examined.

- It is suggested that symbiotic relationships of the school with other organizations like Counseling and Research Center, which are out of scope in this study, be analyzed.

- In case of the need to carry out a more specific study with Symbiosis Scale for Schools, it is suggested that it be used by differentiating according to the types of school.

- It is suggested that other institutions with which the schools have symbiotic relationships be consulted.

Keywords: Symbiotic organizations, inter-organizational symbiosis, symbiotic relationships of schools with other institutions.

GİRİŞ

Yirmi birinci yüzyıl, değişen dünyanın çehresinin farklı açılardan keşfedilmesi gereken yeni bir çağdır. Geleceğin toplum ve organizasyonlarının imarına şahit olunan bu çağda, değişim sürecinde ortaya çıkan oluşumları analiz edebilen ve açıklayabilen yeni bir takım yaklaşımlara ihtiyaç bulunmaktadır (Yeşilorman, 2006, s.77). Örgüt, çevreden çeşitli girdileri alırken, aynı zamanda çevrenin girdileri, istekleri ve baskıları da bu kaynaklarla birlikte örgüte girmekte ve örgütü etkileyerek değiştirmektedir. Bunun yanında toplumsal çevrenin, örgütlerin ürününe ilişkin değerlendirmeleri, beğenileri ürünlerin toplumun beklentilerine uygun biçimde üretilmesini etkilemektedir. Kısaca bir toplumdaki değişen değerler, normlar, beğeniler örgütlerin de değişmesine yol açmaktadır (Sağlam,1979. s.106).

Sibernetik sistem metaforuna göre örgütler, bilgiyi işleyen beyin gibi çevreden gelen negatif geri bildirimlere göre eylemlerini yeniden düzenler ve böylece çevre ile arasındaki denge durumunu sürdürebilir (Leblebici, 2008, ss.354-355). Örgütlerin bilgiyi işleme sürecinin beynin çalışmasına benzetilmesi gibi örgütlerin diğer örgütlerle kurduğu ortak yaşam ilişkileri de biyolojideki simbiyotik ilişkilere benzetilebilir.

Ortakyaşarlık, biyolojideki simbiyoz kavramından türemiştir. Simbiyoz, birlikte yaşama ya da ortak yaşama anlamına gelir (Walpole, Merson-Davies & Dann, 2011, s.366). Canlılar simbiyotik ilişkiler sayesinde daha kolay avlanır, beslenir ya da korunur. Hatta kimi birlikteliklerden zarar gören canlı grupları dahi bulunur.

Simbiyoz, canlılar arasındaki kommensalizm, mutualizm ve parazitizmi içeren birlikteliklerdir (Walpole vd., 2011, s.593). Bu kategoriler doğa hakkındaki bildiklerimizi organize etmek ve test edilebilir hipotezler olarak şekillendirebilmek için birer araç olarak bize yardımcı olur. Kommensalizm, iki tür arasındaki ilişkiden birinin yarar, diğerinin çok az yarar ya da ne yarar ne zarar sağladığı durumdur. Mutualizm iki türün karşılıklı yarar sağladığı, parazitizm ise bir türün bireylerinin yarar, diğer türün bireylerinin zarar gördüğü durumdur (Keeton & Gould, 2003, ss.483-484). Parazitizmde parazit, konağını genellikle öldürmez ancak yırtıcılara, rakiplerine ve diğer stres kaynaklarına karşı zayıf bırakır (Solomon, Berg & Martin. 2011, s.1218).

Tablo 1: İki canlı arasındaki simbiyotik ilişki tipleri

Simbiyotik ilişki	*Tarafların etkilenme durumu*	*Yarar Zarar Durumu Simgelenmesi*
Kommensalizm	Yararlanma ve etkilenmeme	+ , 0
Mutualizm	Karşılıklı yararlanma	+ , +
Parazitizm	Yararlanma- Zarar görme	+ , -

*: +: Taraf yarar sağlamaktadır. -: Taraf zarar görmektedir. 0: Taraf etkilenmemektedir.

Kaynak: Keeton & Gould. (2003). Biological science, (Çev.Ed: Demirsoy, A.& Türkan,İ.&Gündüz,E.), Ankara:.Palme.

Doğal yaşamlarında simbiyotik ilişki içinde bulunan canlılar karşılıklı yarar görebildikleri gibi, bazı birlikteliklerde bir taraf yarar görürken, diğeri etkilenmeyebilir ya da zarar da görebilir. Doğal yaşamdaki ortak yaşam çeşitleri, eğitim kurumlarının ve diğer örgütlerin birbirleri ile sürdürdükleri ortak yaşamın niteliğini açımlamak için kullanılabilir. Bu araştırmanın temel savı, örgütler arasındaki ortakyaşarlık, canlılar arasındaki simbiyotik ilişkilere benzetilebilir; bir örgütün başka bir örgütle sürdürdüğü ortak yaşamın bu birliktelikten beklenen faydanın yanı sıra veya aksine, örgütlere madde, enerji vb. hususlarda kayıp yarattığı tespit edilirse, bu birliktelik sonlandırılmalıdır. Bu nedenle bu tarz bir çözümleme, karmaşa ortamında yaşayan örgütler için kararlar alma esnasında veri oluşturabilir.

Eğitim bir çok parçadan oluşur ve kaos ile eğitim arasındaki benzerlikler araştırıldığında öğrenci, arkadaş, aile ve toplum gibi parçalar arasında kaotik bir yapı bulunduğu ortaya çıkmıştır

(Bülbül & Erçetin, 2010. ss.280-282). Toplumlar, örgütler ve liderlik gibi toplumsal yapılar, başlangıç koşullarına hassas bağımlı, kaotik, birbiriyle ilişkili, doğrusal olmayan sistemlerdir (Erçetin, Açıkalın, Bülbül, 2013). Dengeye yakın ya da uzak olan sistemler ortamlarıyla uyum içindedirler (Erçetin ve diğerleri, 2013). Kaos ve karmaşıklık kuramına göre, eğitim örgütlerinin çevreleriyle olan ilişkileri bir çekici öğe kalıbının parçasıdır. Hemen her şeyin sürekli olarak değiştiği mantığı çerçevesinde, geleceğe yönelik planlar yapmada gerekli bilgilere sahip olunduğunu söylemek imkânsız görünmektedir. Ülkenin kültürel ve demografik yapısındaki, ülke ekonomisinin gerektirdiği insan gücü niteliğindeki ve teknolojideki değişiklikler eğitim örgütlerinin etkisinde kalabileceği çekici öğelerdir ve örgütsel yapıda değişikliği zorunlu hale getirmektedir. Bu noktada önemli olan eğitim örgütlerinde, mekanik bir anlayışla merkezden yönetilmekten çok beklenmedik sorunları çözmeye yönelik yeni yapılanmaların harekete geçirilmesidir (Çobanoğlu, 2008, s.118).

Eğitim kurumları beşeri kaynaklarıyla yaşan sistemler olarak örgütsel amaçlarına yönelik çalışırken insan ve madde kaynakları talep eder; geniş bir yelpazede uzmanlar istihdam ederler. Aynı zamanda konumlandıkları yerleşimlerde yer alan toplumsal yapılarla da süreğen ve karmaşık bir ilişki halindedir. Okullar nispeten yavaş değişebilen toplumsal kültürü aktarma görevi ve esnek olmayan kuruluş yapısı nedeniyle çevredeki değişim hızına ayak uyduramamaktadır. Bu gerekçeler, okulun diğer örgütlenmelere göre kaosa daha yatkın olmasına sebep olmaktadır.

Okul yaşayan, evrilen ve diğer örgütlere organik bağları olan bir örgüttür; diğer örgütlerle ortak yaşamı incelenmeye değer yeni bir alandır. Toplumların değişme hareketlerini başlatan, bireyleri sosyal hayata hazırlayan, bireylere akademik ve kuramsal bilgilere vererek yeni neslin de bilgi birikimine sahip olmasın katkı sağlayan okulların yönetilmesinde okul yöneticilerine büyük rol düşmektedir (Erçetin ve Eriçok, 2016). Kendi tasarrufunda olan veya olmayan bu gibi birlikteliklerin dikkatli bir inceleme ile okula maddi, ayni veya manevi etkisinin nasıl ve hangi düzeyde olduğunun özellikle okul yöneticileri tarafından bilinmesi, gereken önlemlerin alınması açısından önemlidir. Bu tez çalışmasında okulların özellikle yasal zorunluluk nedeniyle ortakyaşarlık sürdürdükleri kurumlardan zarar görme durumu orta çıktığında bu durumların neden kaynaklandığının orta konması ve buna eleştiri getirilmesi amaçlanmıştır. Çünkü bürokratik bağ, bu gibi sıkıntıları eleştirmeye uygun bir zemin sunmamaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Eğitim kurumlarının, bulunduğu yerleşim yerlerinde gerek diğer okullar, belediyeler, sağlık ve güvenlik kurumları ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri, ticari işletmeler gibi özel kuruluşlar ile kurdukları etkileşimleri söz konusudur. Bu etkileşimlerin, taraflara fayda getirmesi beklentisine rağmen eğitim kurumlarının toplumu kapsayıcılığından ötürü oluşturduğu genele hitap edişi ve bunun yarattığı hassasiyetleri neticesinde bu etkileşimlerin fayda ve zarar analizinin yapılması gereklidir.

Bu araştırma ile okulların diğer örgütlerle olan ortakyaşar ilişkilerinin, ölçek geliştirmek suretiyle incelenmesi; bu sayede okulların bu ilişkilerdeki konumunun fayda ve zarar görme perspektifi ile sorgulanması amaçlanmıştır. Bunun için okullarda ortakyaşarlığı belirlemede kullanılabilecek bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Araştırma süresince ve sonunda mercek altına alınan örgütlerin kendi ilerleyişlerini fark etmesi, örgütü kaos eşiğinde iken daha iyi veya kötü bir duruma getiren değişkenlerin anlaşılması amaçlanmıştır. Hazırlanan ölçeğin okulların diğer kurumlarla ortakyaşarlık ilişkilerini daha anlaşılabilir kılması açısından kullanışlı bir başvuru aracı olarak yaygınlaşacağı öngörülmektedir.

Bu araştırmanın eğitim yönetimi alan yazınına katkısı, benzeşimler kullanılarak okul yönetimine ilişkin yeni kavramlar ve yeni bir ölçek kazandırmasıdır. Ayrıca okulların diğer örgütlerle ortakyaşar ilişki türünün ve düzeyinin ortaya konması, örgütün kendi ilerleyişini anlaması ve öz

değerlendirme yapabilmesini sağlar. Bu da örgütün daha başarılı politikalar geliştirmelerine ve izlemelerine olanak sağlar. Bu araştırma ile "Ortaöğretim okulları diğer örgütlerle hangi tür ve düzeyde ortakyaşar ilişkiler sürdürmektedir?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu ana sorunu çözümlemek amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

a) Yöneticilerinin algılarına göre ortaöğretim okulları, diğer örgütlerle hangi türde ortakyaşar ilişkiler sürdürmektedir?

b) Yöneticilerinin algılarına göre okulların diğer örgütlerle sürdürdükleri ortakyaşar ilişkilerin gerekçeleri nelerdir?

c) Yöneticilerinin algılarına göre okulların diğer örgütlerle sürdürdükleri ortakyaşar ilişkilerin hangi doğrultularda geliştirilmesi gereklidir?

d) Yöneticilerinin algılarına göre okulların kamu kurumları, ticari işletmeler ve sosyal ortaklar ile ortakyaşarlık ilişkileri birbirlerine göre değişiklik göstermekte midir?

e) Yöneticilerin demografik özelliklerine göre okulların diğer örgütlerle sürdürdükleri ortakyaşar ilişkilerin türü değişmekte midir?

YÖNTEM

Bu araştırma var olan durumu gerekçeleri ile ortaya çıkarmayı amaçlayan, bunun için görüşme tekniği kullanılan, ölçeğin bir bölümünde açık uçlu sorular içeren, ölçek geliştirilen ve belirlenen evrene bu ölçeğin uygulamalarının yapıldığı çoklu araştırma yöntemli diğer bir deyişle karma yöntemli bir çalışmadır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplamak için Okullar için Ortakyaşarlık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, bu tez çalışması için araştırmacı tarafından özgün olarak hazırlanmıştır.

Çalışmanın ilk basamağında "Okullar için Ortakyaşarlık Ölçeği"nde yer alacak maddelerin oluşturulması amacıyla yöneticilik deneyimleri altı ila otuz bir yıl arasındaki altı gönüllü lise okul müdürü ile görüşülmüştür ve lise düzeyi okulların hangi kurumlarla ortakyaşar ilişki içinde olduğu tespit edilmiştir. Belirlenen on üç kurum; kamu kurum ve kuruluşları, ticari ortaklar ve sosyal ortaklar olmak üzere üç grupta toplanmıştır. Okulların ortakyaşar ilişki sürdürdüğü Kamu Kuruluşları; İlçe Belediyesi, Milli Eğitim Bakanlığı, İl ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri olarak belirlenmiştir. Okulların ortakyaşar ilişki sürdürdüğü ticari işletmeler; maaş anlaşmalı banka, kantin, çevredeki marketler, çevredeki tekel büfeleri, çevredeki internet kafeler olarak belirlenmiştir. Okulların ortakyaşar ilişki sürdürdüğü sosyal ortaklar; Okul-Aile Birliği, 3308 numaralı Mesleki Eğitim Kanunu gereğince beceri eğitimi için öğrenci gönderilen işletmeler, çevredeki okullar, çevredeki mahalle sakinleri ve öğretmen sendikaları olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın ikinci basamağı olarak pilot uygulama yapılması olmuştur. Pilot uygulamanın yapıldığı okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerle envanter şekillendirilmiş, tez danışmanı ile Okullar için Ortakyaşar İlişkiler Ölçeği'ne son hali verilmiştir.

Veri toplama çalışmasının üçüncü basamağı Okullar için Ortakyaşarlık Ölçeğinin evrene uygulanması olmuştur. Üçüncü aşama ile elde edilen veriler, geçerlik ve güvenirlik analizi için kullanılmıştır. Ölçümler tutarlı ve ölçek maddeleri sorulmak isteneni soran nitelikte olarak çıkmıştır.

Verilerin Analizi

Ölçümlerin analizinde soruların seçenek sayıları farklığı, kullanılan yöntemleri değiştirmiş; yüzde dağılım, frekans, standart sapma ve bunlara dayalı fark ve benzerlik testleri yapılmıştır.

Veriler, SPSS programında parametrik olmayan örneklemlere uygun çözümlemeler kullanılarak işlenmiş ve değerlendirilmiştir. Açık uçlu soruların cevapları ise içerik analizi ile gruplanmış; verilen cevaplarda sıklık gösteren ifadeler toplanarak genelleştirilmiştir.

Evren ve Örneklem

Eskişehir ili merkez ilçeleri evreni oluşturmuştur. Örneklemin belirlendiği 2016 yılı Ocak ayı içinde 7 türden 56 lise bu grup içindedir. Ortakyaşar ilişki ifadesine tüm okullardaki yöneticilerin bakış açılarının homojen olduğu düşünülerek Basit Seçkisiz Örnekleme Yöntemi ile evrendeki toplam yönetici sayısı üzerinden örneklem alınmıştır. Her türdeki okulun düzeyleri özdeş olarak kabul edildiğinden, bu gerekli örneklem hacmi %95 güven ile ve ± 0.10 hata payı ile hesaplama yapılmış, buna göre en az 63 yöneticiye ulaşılması gerektiği oraya çıkmıştır.

Pilot uygulama ile envanter şekillendirme çalışmaları 2016 yılı Mart ayı itibariyle başlanmış, 2015-2016 Eğitim Öğretim Yılı sonuna denk gelen Haziran 2016'da Ortakyaşar İlişkiler Ölçeği'ne son hali verilmiştir. Evrende yer alan okullara Haziran 2016 sonunda gidilmeye başlanmıştır. Türkiye'de bu zaman aralığında yaşanan olağanüstü toplumsal olaylar; okullarda görev başında olması gerekenden daha az yönetici bulunmasına yol açmıştır. Bundan dolayı araştırmada lise türlerinden birinden; Anadolu İmam Hatip Lisesinden bilgi alınamamış, diğer altı lise türünden de 52 yöneticiye ulaşılmıştır. Teorik evrende var olması gereken okul yöneticisi sayısına göre belirlenen örneklem kişi sayısını sağlayabilmek amacıyla aynı okulda 20 yıl ve üzeri zaman zarfında görev yapmakta olan deneyimli öğretmenlerin de okul işleyişine hakim, aktif iç paydaşlar oldukları sayıltısından hareketle görüşlerine başvurulmuş, neticede toplam 67 kişiye ulaşılmış ve ölçümlerin güvenilirliği ve geçerliğinin yapılan analizler ile sağlandığı belirlenmiştir.

BULGULAR ve YORUM

Okulların Diğer Örgütlerle Sürdürdükleri Ortakyaşar İlişkilerin Türünü ve Düzeyini Belirlemeye Yönelik Analizlerin Bulguları

Alt problemlerden üçü olan;

a) Yöneticilerinin algılarına göre ortaöğretim okulları, diğer örgütlerle hangi türde ortakyaşar ilişkiler sürdürmektedir?

b) Yöneticilerinin algılarına göre okulların diğer örgütlerle sürdürdükleri ortakyaşar ilişkilerin gerekçeleri nelerdir?

c) Yöneticilerinin algılarına göre okulların diğer örgütlerle sürdürdükleri ortakyaşar ilişkilerin hangi doğrultularda geliştirilmesi gereklidir? Soruları için, Okul ve Ortakyaşar ilişki sürdürdüğü sorgulanan on üç kurum hakkında katılımcıların tespit edilen algılarına dair bulgular ve yorumları her bir kurum için ayrı ayrı sunulmuştur. Ortakyaşar ilişkinin düzeyinin yorumlanmasında,

- Katılımcıların çok fazla gerekçe sunarak anlattığı veya ortakyaşarlığın bitmesi halinde okulun olumsuz etkileneceği ortakyaşarlıklar **kuvvetli** düzeyde ortakyaşar ilişki olarak nitelendirilmiştir.

- Katılımcıların az sayıda gerekçe sunarak anlattığı veya ortakyaşarlığın bitmesi halinde okulun olumsuz ya da önemli şekilde etkilenmeyeceğinin belirtildiği ortakyaşarlıklar **gevşek** düzeyde ortakyaşar ilişki olarak nitelendirilmiştir.

1. Okul ve İlçe Belediyesi Ortakyaşar İlişkisine Dair Bulgular ve Yorum

Katılımcıların algılarına göre okulun görebileceği toplam yarar % 51, toplam zarar %46 olarak, belediyenin görebileceği toplam yarar % 30, toplam zarar %34 olarak bulunmuştur. Bu

ilişkiye okulun daha talepkar olduğu ve okulun ihtiyacının daha yüksek olduğu görüşleri bildirilmiştir. İlçe belediyeleri ile okullar arasında hiçbir etkileşim bulunmadığı ancak belediyelerin okullara katkı sunabileceği belirtilmiştir. "Belediye ile ilişki kurulamadığı için okul zarar görüyor ancak belediye bu durumdan önemli bir şekilde etkilenmiyor" görüşü hakim olmuştur.

İl ve ilçe belediyesi ile ortakyaşar ilişkinin nasıl devam etmesi gerektiğini soran açık uçlu soruya verilen cevaplara göre belediyelerin okullara yardım etmediği, okulların ihtiyaçlarını Okul Aile Birliği ve Milli Eğitim Müdürlükleri kanalları ile giderdiği ancak belediyelerle okul lehine ilişki kurulmasının okulları rahatlatacağı görüşleri hakim olmuştur. Kamu hizmetleri gereği belediyelerin okullara işçi, malzeme, araç temini, bahçe ve çevre temizliği, altyapı ve bina için tamirat ve bakım vb. yardımlar yapması gerektiği görüşü hakim olmuştur.

Şema 1. Belediye ile ortakyaşar ilişki kurulabilse, bu ilişkinin gerekçeleri neler olurdu?

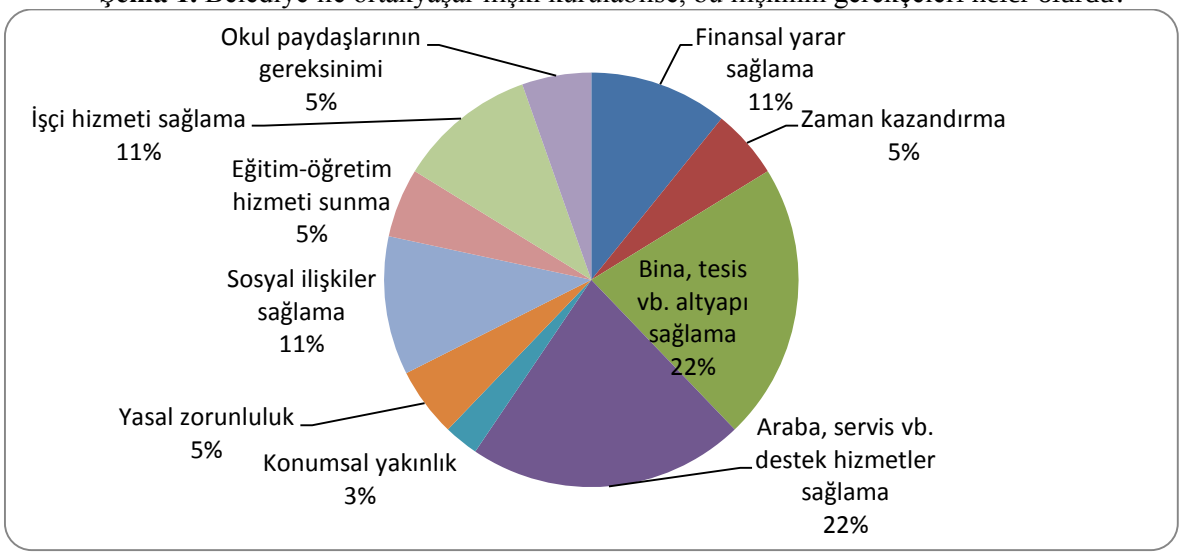

2. Okul ve Milli Eğitim Bakanlığı Ortakyaşar İlişkisine Dair Bulgular ve Yorum

Katılımcıların algılarına göre okulun görebileceği toplam yarar %96, toplam zarar %81 olarak, Milli Eğitim Bakanlığı'nın görebileceği toplam yarar %88, toplam zarar %72 olarak bulunmuştur. Bu ilişkiye iki tarafın da benzer oranda talepkar olduğu ve iki tarafın da ihtiyacının yüksek olduğu görüşleri bildirilmiştir. "Milli Eğitim Bakanlığı ile ilişki kopması, okulun varlığını tehlikeye sokuyor. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı bu durumdan önemli bir şekilde etkilenmiyor" görüşü hakim olmuştur. İki taraf için de olumlu, okul açısından zorunlu olan kuvvetli düzeyde bir birliktelik mevcuttur" yorumu yapılabilir.

Şema 2. Milli Eğitim Bakanlığı ile okulun ortakyaşar ilişkisinin gerekçeleri.

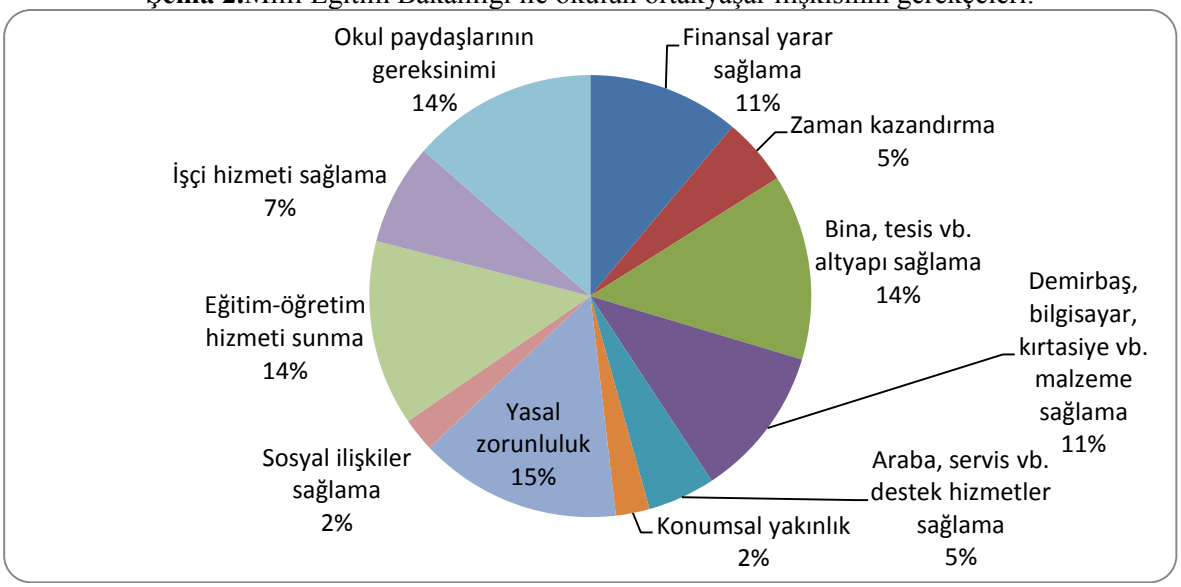

3. Okul ile İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Ortakyaşar İlişkisine Dair Bulgular ve Yorum

Katılımcıların algılarına göre okulun görebileceği toplam yarar %92, toplam zarar %78 olarak, İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri'nin görebileceği toplam yarar %85, toplam zarar %74 olarak bulunmuştur. Bu ilişkiye iki tarafın da benzer oranda talepkar olduğu ve iki tarafın da ihtiyacının yüksek olduğu ancak okulun daha ihtiyaçlı olduğu görüşleri bildirilmiştir.

Şema 3.İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ile okulun ortakyaşar ilişkisinin gerekçeleri.

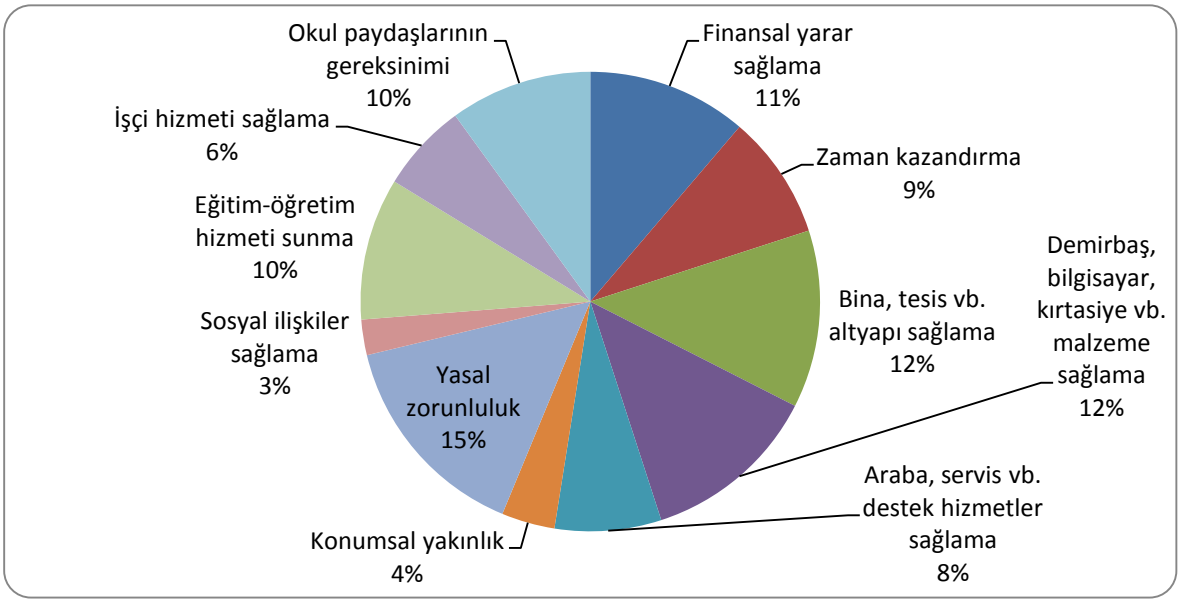

İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ile ilişki kopması, okulun varlığını tehlikeye sokuyor ancak İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri bu durumdan önemli bir şekilde etkilenmiyor" görüşü

hakim olmuştur "İki taraf için de olumlu, okul açısından zorunlu olan kuvvetli düzeyde bir birliktelik mevcuttur" yorumu yapılabilir.

Hem İl Milli Eğitim Müdürlüğü hem de İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ile sürdürülen ortakyaşarlık ilişkilerinin başka bir boyutu olduğu da tespit edilmiştir. Okulun zarar gördüğü bu birliktelikte, bu kurumlar, Okul Aile Birliği Yönetmeliği Madde 17 gereği Okul Aile Birliği eliyle okulun elde ettiği kira gelirlerinden %10'ar pay alarak okulun gelirine ortak olduğu bildirilmiştir. Bu doğrultuda; okulun olumsuz, karşı kurumların olumlu etkilendiği kuvvetli düzeyde ortakyaşar ilişki olduğu yorumu yapılabilir.

İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ile olan ortakyaşar ilişkinin nasıl devam etmesi gerektiğine dair açık uçlu soruya verilen cevaplara göre, okulun iç işleyişini etkileyen kararlar alınırken okulun da bu kararlara katılımı sağlanmalı, bürokratik prosedürler kolaylaşmalı, okula ayrılan bütçenin yeterli hale gelmesi için çalışmalar yapılmalı, kantin kirası gibi gelirlere ortak olunmamalıdır, fikirleri ortaya konmuştur.

4. Okul ve Maaş Anlaşmalı Banka Ortakyaşar İlişkisine Dair Bulgular ve Yorum

Katılımcıların algılarına göre okulun görebileceği toplam yarar %51, toplam zarar %48 olarak, maaş anlaşmalı bankanın görebileceği toplam yarar %84, toplam zarar %66 olarak bulunmuştur. Bu ilişkiye iki tarafın da benzer oranda talepkar olduğu ve iki tarafın da ihtiyacının yüksek olduğu ancak bankanın daha ihtiyaçlı olduğu görüşleri bildirilmiştir. "Banka ile ilişki kopması halinde okul çeşitli tedbirler alabilir. Banka ise başka okul ile anlaşarak sarsılmaktan korunur" görüşü hakim olmuştur."Okulun etkilenmediği, banka açısından olumlu türde gevşek düzeyde birliktelik mevcuttur" yorumu yapılabilir.

Şema 4. Maaş anlaşmalı banka ile okulun ortakyaşar ilişkisinin gerekçeleri.

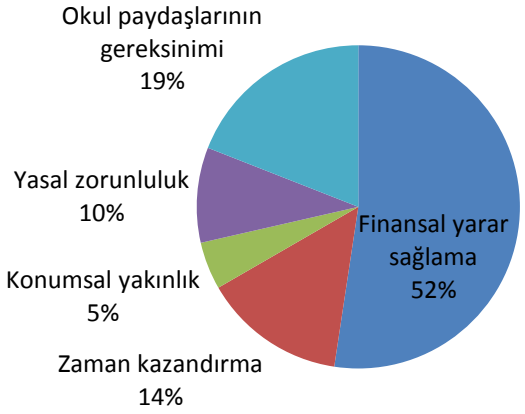

5. Okul ve Kantin Ortakyaşar İlişkisine Dair Bulgular ve Yorum

Katılımcıların algılarına göre okulun görebileceği toplam yarar %96, toplam zarar %79 olarak, kantinin görebileceği toplam yarar %94, toplam zarar %78 olarak bulunmuştur. Bu ilişkiye iki tarafın da benzer oranda talepkar olduğu ve iki tarafın da ihtiyacının yüksek olduğu görüşleri bildirilmiştir. "Kantin ile ilişki kopması halinde okul çeşitli tedbirler alabilir. Kantin ancak başka okul ile anlaşarak kapanmaktan korunur. İki taraf açısından da olumlu, kantin açısından zorunlu olan kuvvetli düzeyde birliktelik mevcuttur."görüşü hakim olmuştur.

Kantin ile olan ortakyaşar ilişkinin başka bir boyutu olduğu da tespit edilmiştir. Okulun zarar gördüğü bu birliktelikte, kantinin disiplin veya sağlık soruları ortaya çıkaran sakız, çikolata vb. ürünlerin satışını kar payını yükseltmek amacıyla el altından yapabildiği görüşü doğrultusunda;

okulun olumsuz, kantinin olumlu etkilendiği gevşek düzeyli bir ortakyaşar ilişkinin var olduğu yorumu yapılabilir.

Şema 5. Kantin ile okulun ortakyaşar ilişkisinin gerekçeleri.

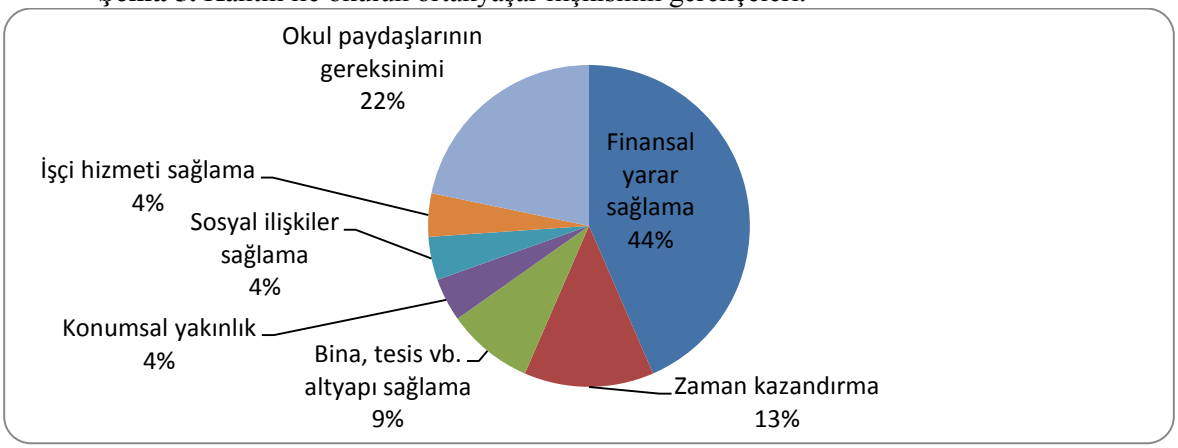

6. Okul ile Çevredeki Marketler Ortakyaşar İlişkisine Dair Bulgular ve Yorum

Katılımcıların algılarına göre okulun görebileceği toplam yarar %96, toplam zarar %79 olarak, çevredeki marketlerin görebileceği toplam yarar %94, toplam zarar %78 olarak bulunmuştur. Bu ilişkiye çevredeki marketlerin daha talepkar olduğu ve çevredeki marketlerin ihtiyacının daha yüksek olduğu görüşleri bildirilmiştir. "Market ile ilişki kopması, marketin sarsılmasına sebep oluyor. Ancak okul bu durumdan önemli bir şekilde etkilenmiyor veya "olumlu etkileniyor" görüşleri hakim olmuştur."Okulun önemli bir şekilde etkilenmediği, market açısından olumlu olan, gevşek düzey bir birliktelik mevcuttur" yorumu yapılabilir.

Market ile okul ortakyaşarlığı için verilen cevapların çeşitliliğinin yani varyansın yüksek olduğu tespit edilmiştir. Görüşleri alınan okulların merkeze yakınlıkları çok farklı olduğundan paydaşlarının çeşitli ihtiyaçlarını giderebilme imkânları da farklı olmaktadır. Merkezden uzak olan okulların çevredeki marketler ile ilgili daha olumlu görüş bildirdiği tespit edilmiştir. Merkezi okulların ise marketlerde öğrenciye satışı yasak olan veya okulda satılmayan sakıncalı gıda vb. maddeleri temin ettiği, bunun okulda sağlık ve disiplin sorunları ortaya çıkardığı görüşleri ağır basmıştır.

Çevredeki marketler ile ortakyaşar ilişkinin nasıl devam etmesi gerektiğini soran açık uçlu soruya verilen cevaplara göre "bu kurumlar okulun etrafında bulunmamalıdır ya da öğrenciye ürün satışları kontrollü olmalıdır" görüşü hakim olmuştur.

Şema 6.Çevredeki marketler ile okulun ortakyaşar ilişkisinin gerekçeleri.

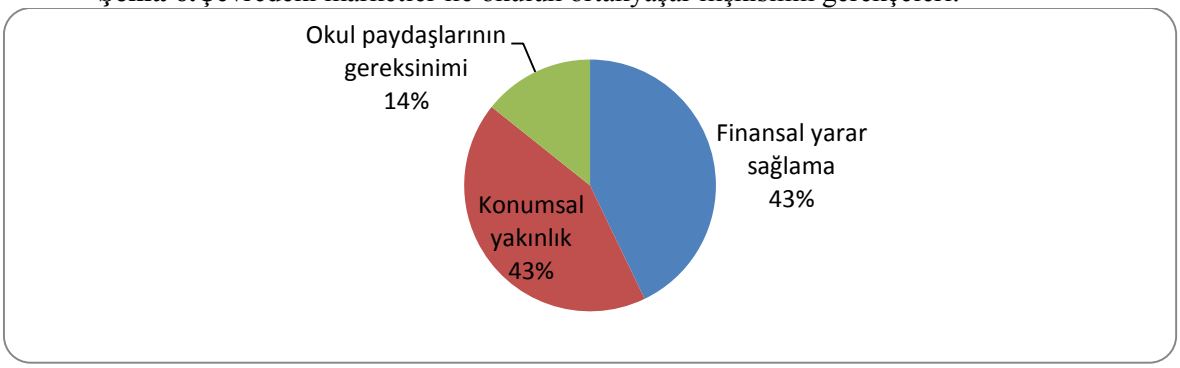

7. Okul ile Çevredeki Tekel Büfeleri Ortakyaşar İlişkisine Dair Bulgular ve Yorum

Katılımcıların algılarına göre okulun görebileceği toplam yarar %10, toplam zarar %79 olarak, çevredeki tekel büfelerinin görebileceği toplam yarar %74, toplam zarar %64 olarak bulunmuştur. Bu ilişkiye çevredeki tekel büfelerinin daha talepkar olduğu ve çevredeki tekel büfelerinin ihtiyacının daha yüksek olduğu görüşleri bildirilmiştir. "Çevredeki tekel büfeleri ile ilişki kopması, tekel büfelerinin sarsılmasına sebep oluyor. Ancak okul bu durumdan olumlu etkileniyor" görüşü hakim olmuştur. Okul açısından olumsuz, çevredeki tekel büfeleri açısından olumlu, gevşek düzeyde birliktelik mevcuttur" yorumu yapılabilir.

Çevredeki tekel büfeleri ile ortakyaşar ilişkinin nasıl devam etmesi gerektiğini soran açık uçlu soruya verilen cevaplara göre "bu kurumlar okulun etrafında bulunmamalıdır" görüşü hakim olmuştur.

Şema 7. Çevredeki tekel büfeleri ile okulun ortakyaşar ilişkisinin gerekçeleri.

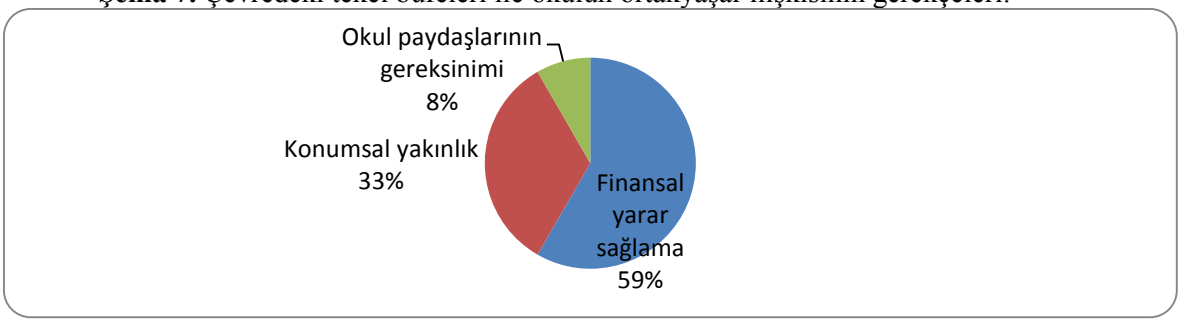

8. Okul ile Çevredeki İnternet Kafeler Ortakyaşar İlişkisine Dair Bulgular ve Yorum

Katılımcıların algılarına göre okulun görebileceği toplam yarar %23, toplam zarar %85 olarak, çevredeki internet kafelerin görebileceği toplam yarar %69, toplam zarar %64 olarak bulunmuştur. Bu ilişkiye çevredeki internet kafelerin daha talepkar olduğu ve çevredeki internet kafelerin ihtiyacının daha yüksek olduğu görüşleri bildirilmiştir.

Şema 8. Çevredeki internet kafeler ile okulun ortakyaşar ilişkisinin gerekçeleri.

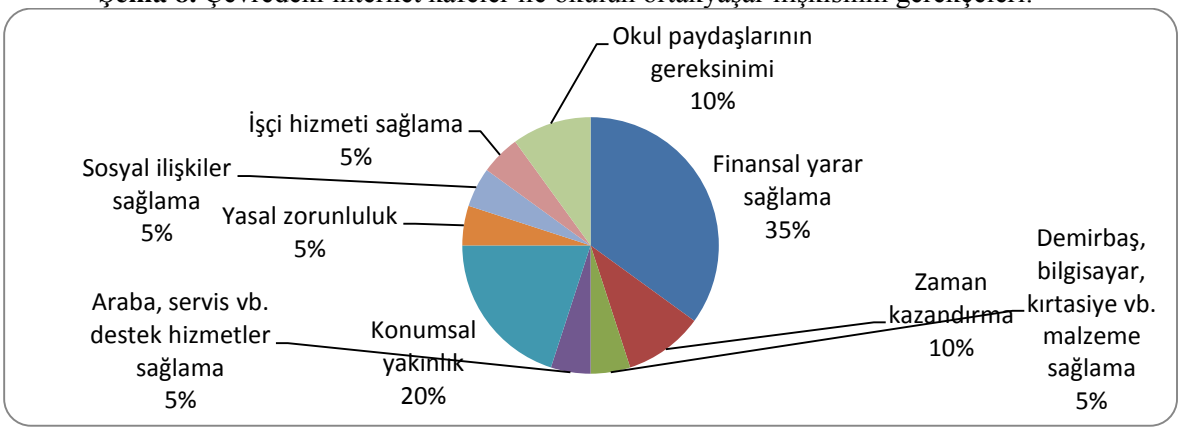

"Çevredeki internet kafeler ile ilişki kopması, internet kafelerin sarsılmasına sebep oluyor. Ancak okul bu durumdan olumlu etkilenir" görüşü hakim olmuştur. Okul açısından olumsuz, çevredeki internet kafeler açısından olumlu olan gevşek düzeyde birliktelik mevcuttur" yorumu yapılabilir. Çevredeki internet kafeler ile ortakyaşar ilişkiye dair birçok farklı gerekçe yazılmasına rağmen nasıl devam etmesi gerektiğini soran açık uçlu soruya verilen cevaplara göre "bu kurumlar okulun etrafında bulunmamalıdır" görüşü hakim olmuştur.

9. Okul ile Okul Aile Birliği Ortakyaşar İlişkisine Dair Bulgular ve Yorum

Katılımcıların algılarına göre okulun görebileceği toplam yarar %93, toplam zarar %78 olarak, Okul Aile Birliği'nin görebileceği toplam yarar %66, toplam zarar %54 olarak bulunmuştur. Bu ilişkiye okulun daha talepkar olduğu ve okulun ihtiyacının daha yüksek olduğu görüşleri bildirilmiştir.

Şema 9. Okul Aile Birliği ile okulun ortakyaşar ilişkisinin gerekçeleri.

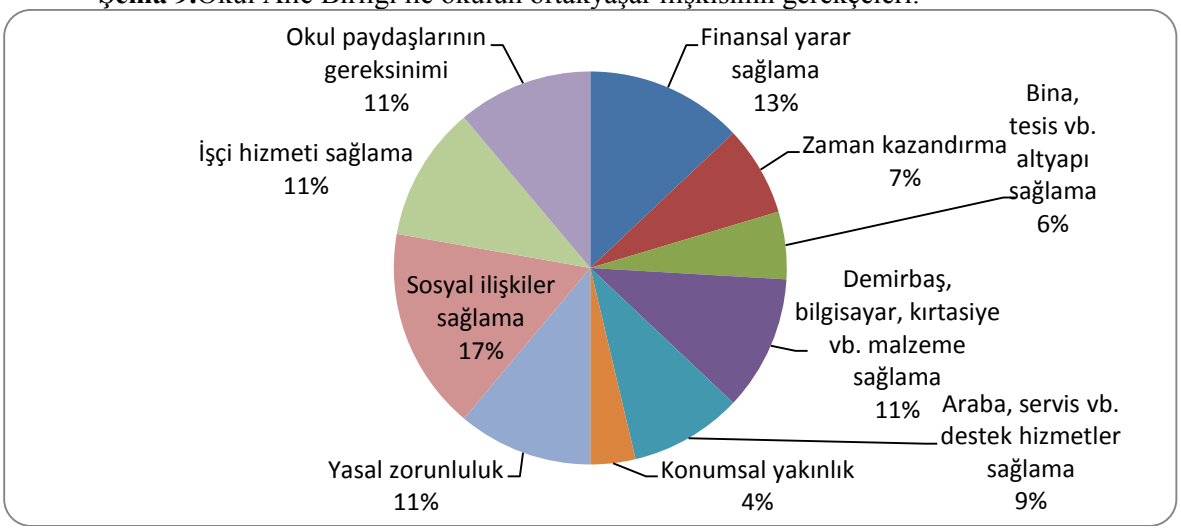

"Okul Aile Birliği ile ilişki kopması, iki tarafa da zarar veriyor" görüşü hakim olmuştur. "İki taraf açısından da olumlu ve kuvvetli düzeyde bir birliktelik mevcuttur" yorumu yapılabilir. Okul Aile Birliği ile ortakyaşar ilişkinin nasıl devam etmesi gerektiğini soran açık uçlu soruya verilen cevaplara göre "velilerin katılımı ve okulu sahiplenme düzeyi artmalı" görüşü hakim olmuştur.

10. Okul ile Beceri Eğitimi için Öğrenci Gönderilen İşletmeler Ortakyaşar İlişkisine Dair Bulgular ve Yorum

Şema 10. Beceri eğitimi için öğrenci gönderilen işletmeler ile okulun ortakyaşar ilişkisinin gerekçeleri.

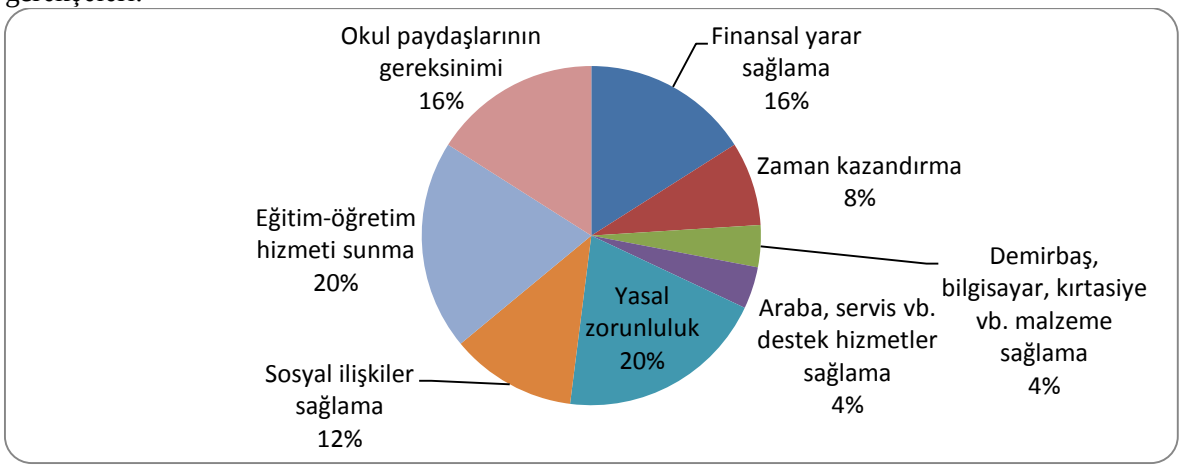

Katılımcıların algılarına göre okulun görebileceği toplam yarar %73, toplam zarar %49 olarak, beceri eğitimi için öğrenci gönderilen işletmelerin görebileceği toplam yarar %82, toplam zarar %51 olarak bulunmuştur. Bu ilişkiye iki tarafın da benzer oranda talepkar olduğu ve iki tarafın da ihtiyacının yüksek olduğu görüşleri bildirilmiştir.

Beceri eğitimi için öğrenci gönderilen işletmeler ile ortakyaşar ilişkinin nasıl devam etmesi gerektiğini soran açık uçlu soruya verilen cevaplara göre bu ilişkilerin okul lehine geliştirilmesi; işletmelerin okula malzeme, işçilik vb. ayni katkı yapması gerekir, doğrultusunda fikirler sunulmuştur.

"Beceri eğitimi için öğrenci gönderilen işletmeler ile ilişki kopması, okula da işletmelere de zarar veriyor" görüşü hakimdir. "İki taraf açısından da olumlu ve kuvvetli düzeyde bir birliktelik mevcuttur" yorumu yapılabilir.

11. Okul ile Çevredeki Okullar Ortakyaşar İlişkisine Dair Bulgular ve Yorum

Katılımcıların algılarına göre okulun görebileceği toplam yarar %47, toplam zarar %43 olarak, çevredeki okulların görebileceği toplam yarar %54, toplam zarar %55 olarak bulunmuştur. Bu ilişkiye iki tarafın benzer ve düşük oranda talepkar olduğu ve iki tarafın da ihtiyacının düşük olduğu görüşleri bildirilmiştir. "Çevredeki okullar ile ilişki kopması iki tarafı da önemli bir şekilde etkilenmiyor" görüşü hakim olmuştur.

Okulları olumsuz etkileyen boyutun, komşu konumlu okulların öğrencilerinin birbirleri ile olumsuz etkileşiminin olabildiği, giriş çıkış ve teneffüs saatlerinin farklı düzenlenmesi ile bu sıkıntının önüne kısmen geçilebildiği, özellikle ilkokullar ile liselerin komşuluğunda ilkokul öğrencilerinin birçok açıdan olumsuz etkilendiği görüşü hakim olmuştur. İki taraf açısından hem olumlu hem olumsuz yönleri olan ve gevşek düzede bir birliktelik mevcuttur" yorumu yapılabilir. Diğer bir deyişe hem "iki taraf için de olumlu türde ve gevşek ortakyaşar ilişki" hem de "tek taraflı olumsuz ve gevşek düzede ortakyaşar ilişki" mevcuttur yorumu yapılabilir.

Şema 11.Çevredeki okullar ile okulun ortakyaşar ilişkisinin gerekçeleri.

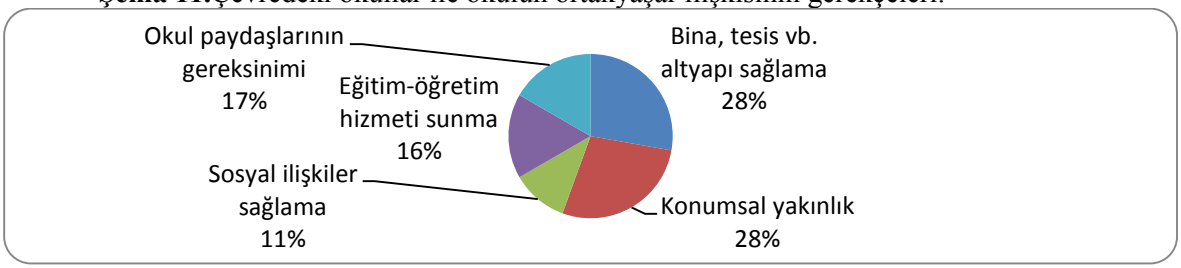

12. Okul ile Çevredeki Mahalle Sakinleri Ortakyaşar İlişkisine Dair Bulgular ve Yorum

Katılımcıların algılarına göre okulun görebileceği toplam yarar %27, toplam zarar %31 olarak, çevredeki mahalle sakinlerinin görebileceği toplam yarar %49, toplam zarar %54 olarak bulunmuştur. Bu ilişkiye iki tarafın benzer ve düşük oranda talepkar olduğu ve iki tarafın da ihtiyacının düşük olduğu görüşleri bildirilmiştir. "Çevredeki mahalle sakinleri ile ilişki kopması iki tarafı da önemli bir şekilde etkilenmiyor" görüşü hakim olmuştur.

Mahalle sakinleri ile ortakyaşar ilişkinin nasıl devam etmesi gerektiğini soran açık uçlu soruya verilen cevaplara göre "mahallelilerin okulu sahiplenmesi, okula maddi ve ayni katkı sunması gerektiği" yani bu ilişkinin okul lehine arttırılması yönünde olmuştur.

Mahalle sakinlerinin okulun zil ve anons seslerinden, öğrencilerin sokaklarda sergilediği olumsuz davranışlardan rahatsız olabildiği olumsuz etkilenmeye dair görüşlerin yanı sıra yakınlarında bir okul olmasından dolayı hem öğrencilerini gönderebildikleri hem de yetişkinlere özgü eğitimler de alabildikleri olumlu etkilenmeye dair görüşler ortaya konmuştur.

Mahalle sakinleri açısından hem olumlu hem olumsuz yönleri olan ve gevşek düzede bir birliktelik mevcuttur" yorumu yapılabilir. Diğer bir deyişe hem "okulun etkilenmediği, karşı taraf için olumlu türde ve gevşek ortakyaşar ilişki" hem de okulun etkilenmediği, karşı taraf için olumsuz ve gevşek düzede ortakyaşar ilişki" mevcuttur yorumu yapılabilir.

Şema 12.Çevredeki mahalle sakinleri ile okulun ortakyaşar ilişkisinin gerekçeleri.

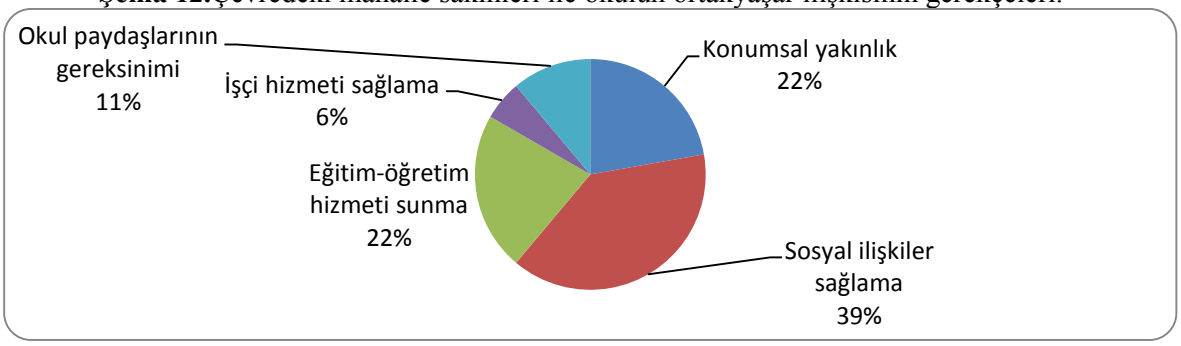

13. Okul ve Öğretmen Sendikaları Ortakyaşar İlişkisine Dair Bulgular ve Yorum

Katılımcıların algılarına göre okulun görebileceği toplam yarar %52, toplam zarar %58 olarak, öğretmen sendikalarının görebileceği toplam yarar %69, toplam zarar %61 olarak bulunmuştur. Bu ilişkiye öğretmen sendikalarının daha talepkar olduğu ve sendikaların ihtiyacının daha yüksek olduğu görüşleri bildirilmiştir. "Öğretmen sendikaları ile ilişki kopması, sendikaların etkilenmemesine ya da sarsılmasına sebep oluyor, okul ise benzer bir kurumla ortakyaşarlık kurabilir

ve olumlu etkilenir. Sendika açısından olumlu, okul açısından olumsuz, gevşek düzey bir birliktelik mevcuttur."görüşü hakim olmuştur.

Öğretmen sendikaları ile ortakyaşar ilişkinin nasıl devam etmesi gerektiğini soran açık uçlu soruya verilen cevaplara göre ortakyaşarlığın geliştirilmesi gereken boyutları olarak; öğretmenlik becerilerini geliştirici hizmetleri olmalı, öğretmenlerin okul idaresi ile uyumlu çalışmalarını desteklemeli, okul işleyişini ve eğitim öğretim süreçlerinin kalitesini arttırıcı önlemleri oluşturmalı ve bu yönde yapılanları desteklemeli, öğretmenlerin özlük haklarını iyileştirme çalışmaları yapmaları, bu yolla öğretmenlerin mesleki motivasyonlarını arttırmaya katkı sunmaları gerekir.

Öğretmen sendikaları ile ortakyaşar ilişkinin nasıl devam etmesi gerektiğini soran açık uçlu soruya verilen cevaplara göre ortakyaşarlığın azaltılması gereken boyutları olarak; sendikaların birtakım toplumsal kimliklere yatkınlık göstermesinden dolayı farklı sendikalara üye olan okul personelin okul birlik ve bütünlüğü içinde çalışamayabildiği görüşleri ortaya çıkmıştır. Sendikal kararlar gereği okul personelinin yaptığı ders bırakma gibi eylemlerin yönetim süreçlerini zora soktuğu da belirtilmiştir. Okul yönetimi ile okul personelini karşı karşıya getiren sendikal eylemlerin ortadan kaldırılması gerektiği görüşü ortaya çıkmıştır.

Şema 13.Öğretmen sendikaları ile okulun ortakyaşar ilişkisinin gerekçeleri.

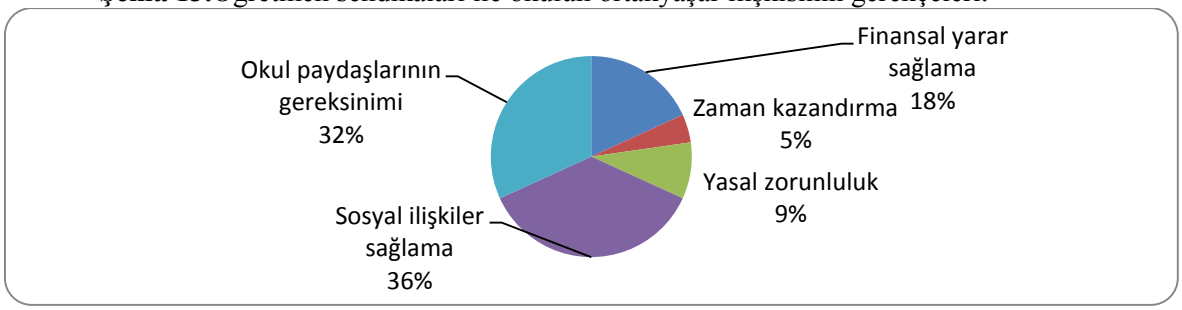

Okulların Kamu Kurumları, Ticari İşletmeler ve Sosyal Ortaklar ile Diğer Örgütlerle Sürdürdükleri Ortakyaşar İlişkilerin Birbirlerine göre Değişiklik Gösterip Göstermediğini Belirlemeye Yönelik Analizlerin Bulguları

Alt problemlerden;

d) Yöneticilerinin algılarına göre okulların kamu kurumları, ticari işletmeler ve sosyal ortaklar ile ortakyaşarlık ilişkileri birbirlerine göre değişiklik göstermekte midir? sorusuna katılımcıların cevapları analiz edilmiş, şu bulgulara ulaşılmıştır.

Şema 14. Okulun Karşı Kurumla Olan Ortakyaşar İlişkiden Nasıl Etkilendiğini Sorgulayan A Maddesi Seçeneklerine Kurum Gruplarının % Değerlerinin Dağılımı

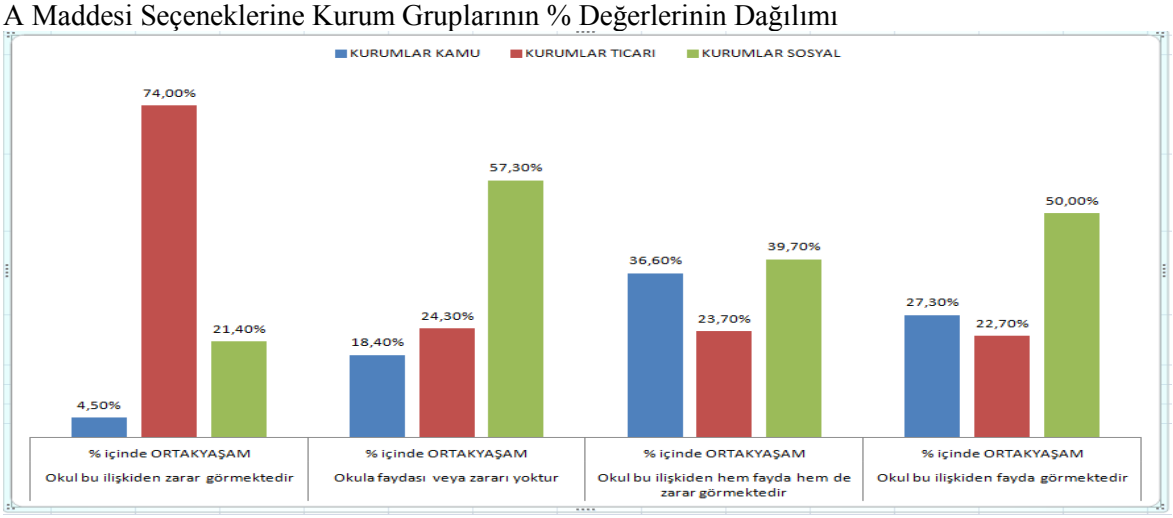

"Okul bu ilişkiden zarar görmektedir" cevaplarının içinde %74'lük payı ticari işletmeler almıştır. "Okula faydası veya zararı yoktur","Okul bu ilişkiden hem fayda hem de zarar görmektedir" ve"Okul bu ilişkiden fayda görmektedir" cevaplarının içinde en yüksek oran ile sosyal ortakların yer almasının, bu grup içindeki kurumların çeşitliliğinden kaynaklandığı söylenebilir.

Şema 15. Karşı Kurumun Okulla Olan Ortakyaşar İlişkiden Nasıl Etkilendiğini Sorgulayan B Maddesi Seçeneklerine Kurum Gruplarının % Değerlerinin Dağılımı

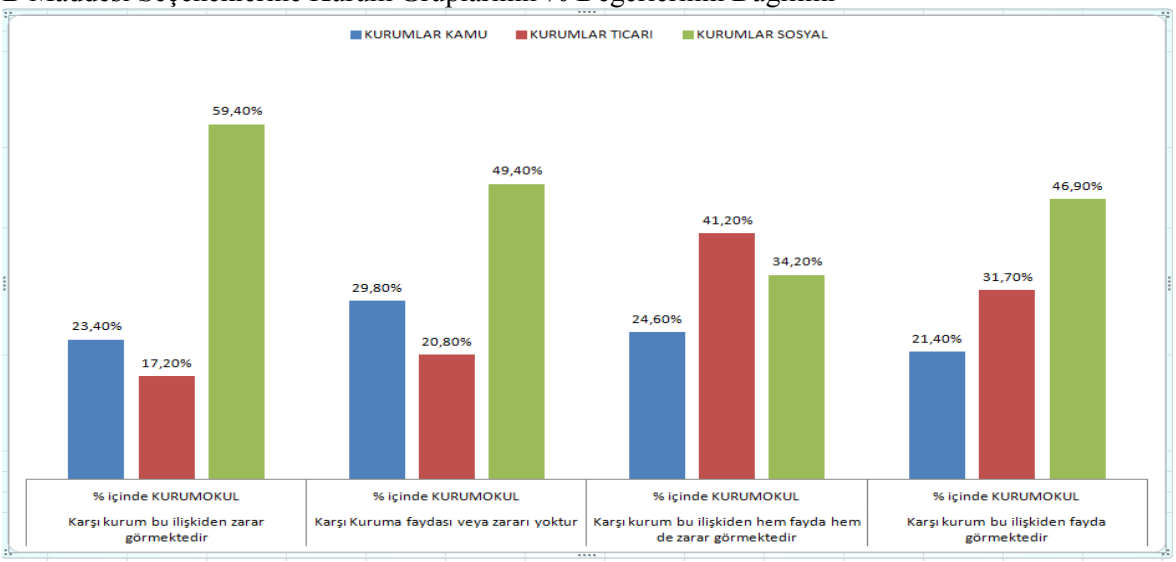

"Karşı kurum bu ilişkiden zarar görmektedir", "karşı kuruma faydası veya zararı yoktur" ve "Karşı kurum bu ilişkiden fayda görmektedir" cevaplarının içinde en yüksek oran ile sosyal ortakların yer almasının, bu grup içindeki kurumların çeşitliliğinden kaynaklandığı söylenebilir."Karşı kurum bu ilişkiden hem fayda hem de zarar görmektedir" cevaplarının içinde %41 ile ticari işletmeler yer almaktadır.

Şema 16. Ortakyaşar İlişkiyi Talep Eden Tarafı Sorgulayan C Maddesi Seçeneklerine Kurum Gruplarının % Değerlerinin Dağılımı

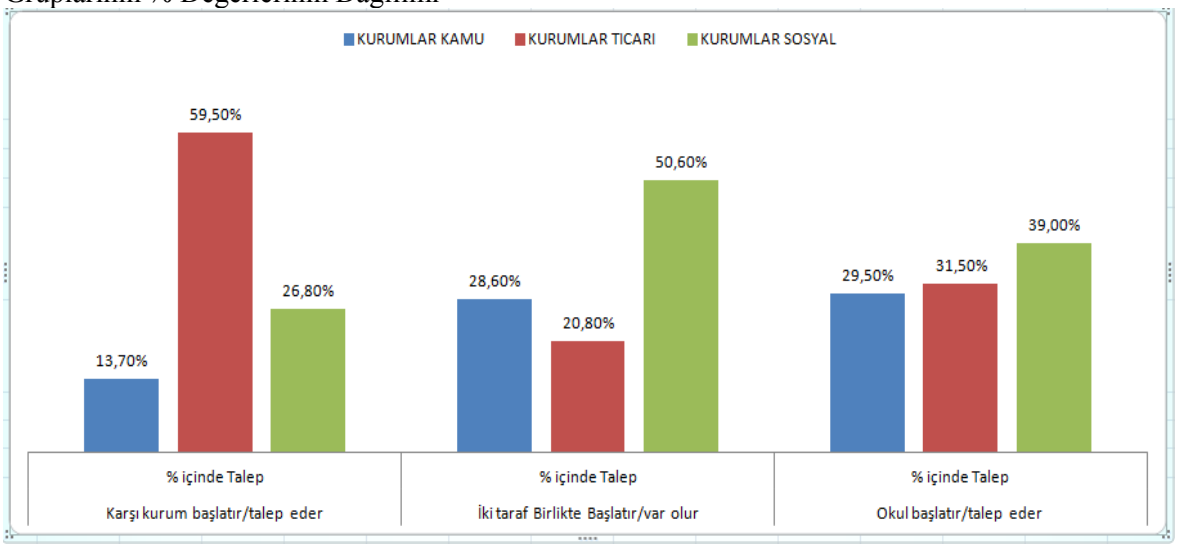

"Karşı kurum başlatır/talep eder" cevaplarının içinde %60 ile ticari işletmeler, "İki taraf birlikte Başlatır/var olur" cevaplarının içinde %51 ile sosyal ortaklar, "Okul başlatır/talep eder" cevaplarının içinde ise %39 ile sosyal ortaklar yer almaktadır. Kamu kuruluşları için baskın bir cevap elde edilememiştir.

Şema 17. Ortakyaşar İlişkiye Daha Çok İhtiyaç Duyan Tarafı Sorgulayan D Maddesi Seçeneklerine Kurum Gruplarının Sıklık ve % Değerlerinin Dağılımı

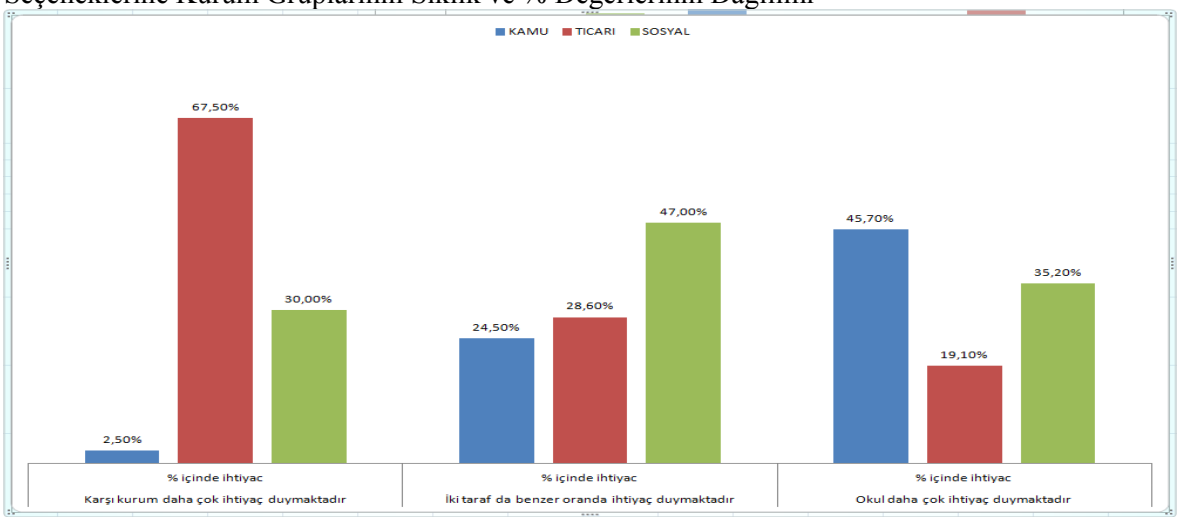

"Karşı kurum daha çok ihtiyaç duymaktadır" cevaplarının içinde %68 ile ticari işletmeler, "İki taraf da benzer oranda ihtiyaç duymaktadır" cevaplarının içinde %47 ile sosyal ortaklar ve "Okul daha çok ihtiyaç duymaktadır" cevaplarının içinde %46 ile kamu kuruluşları yer almaktadır.

Şema 18. Ortakyaşar İlişkinin Bitmesi Halinde Okulun Nasıl Etkileneceğini Sorgulayan E Maddesi Seçeneklerine Kurum Gruplarının % Değerlerinin Dağılımı

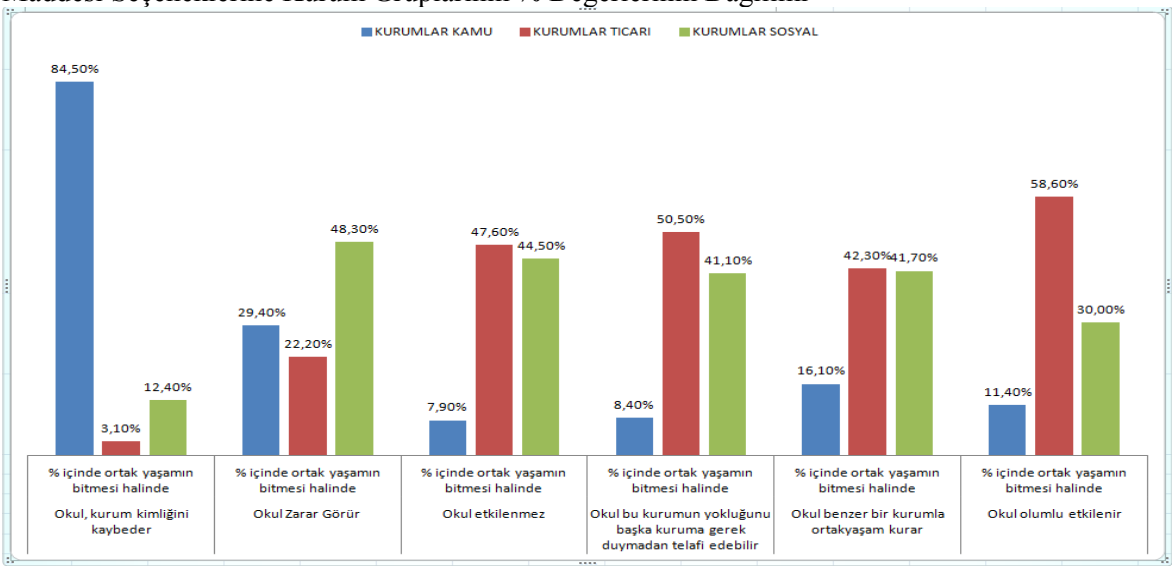

Ortakyaşar ilişkinin bitmesi halinde okulun nasıl etkileneceğini soran E maddesine verilen cevaplar incelendiğinde, "Okul, kurum kimliğini kaybeder" cevaplarının içinde %85'lik pay ile kamu kurumlarının yer aldığı görülmüştür. "Okul zarar görür" cevaplarının içinde %48 ile sosyal ortaklar, "Okul etkilenmez" cevaplarının içinde %48 ile ticari işletmeler, "Okul bu kurumun yokluğunu başka kuruma gerek duymadan telafi edebilir" cevaplarının içinde %51 ile ticari işletmeler ve %41 ile sosyal ortaklar pay almıştır. "Okul benzer bir kurumla ortakyaşar ilişki kurar" cevaplarının içinde %41' er oranlar ile ticari işletmeler ve sosyal ortaklar, "Okul olumlu etkilenir" cevaplarının içinde %59 ile ticari işletmeler yer almıştır.

Şema 19. Ortakyaşar İlişkinin Bitmesi Halinde Karşı Kurumun Nasıl Etkileneceğini Sorgulayan F Maddesi Seçeneklerine Kurum Gruplarının % Değerlerinin Dağılımı

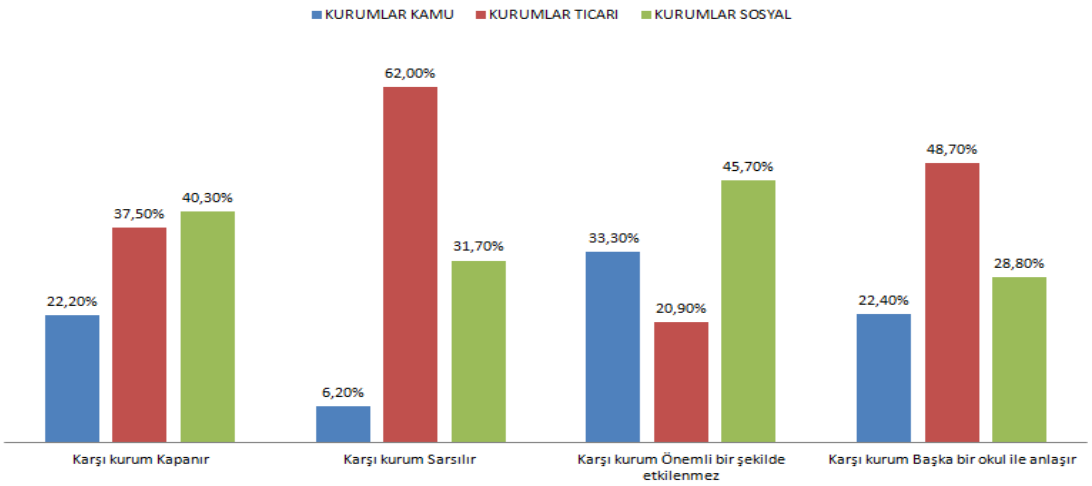

Ortakyaşar ilişkinin bitmesi halinde karşı kurumun nasıl etkileneceğini sorgulayan F maddesine verilen cevaplar incelendiğinde "Kapanır" cevaplarının içinde %40 ile sosyal ortaklar,

%38 ile ticari işletmeler olduğu görülmüştür. "Sarsılır" cevaplarının içinde %62 ile ticari işletmeler, "önemli bir şekilde etkilenmez" cevaplarının içinde %46 ile sosyal ortaklar, %33 ile kamu kuruluşları, "başka bir okul ile anlaşır" %49 pay ile ticari işletmeler yer almaktadır.

Okulların Diğer Örgütlerle Sürdürdükleri Ortakyaşar İlişkilere dair Algıların Katılımcıların Demografik Özelliklerine göre Değişiklik Gösterip Göstermediğini Belirlemeye Yönelik Analizlerin Bulguları

Alt problemlerden;

e) Yöneticilerin demografik özelliklerine göre okulların diğer örgütlerle sürdürdükleri ortakyaşar ilişkilerin türü değişmekte midir? Sorusuna katılımcıların cevapları analiz edilmiş, değişiklik gösterdiği tespit edilen hususlar tabloya çıkarılarak sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların demografik özelliklerine göre değişiklik gösteren ortakyaşarlık ifadeleri

Demografik değişken	Değişken Yönü	Madde	Madde açılımı	Bulgu
Katılımcının görevi	Öğretmen olma	A	Okulun karşı kurumla ortakyaşarlığından nasıl etkilendiği	Okul sosyal ortaklardan olumlu yönde etkilenmektedir.
Katılımcının okul türü	Anadolu Lisesi	A	Okulun karşı kurumla ortakyaşarlığından nasıl etkilendiği	Okul karşı kurumlardan olumlu yönde etkilenmektedir.
Katılımcının görevi	Öğretmen olma	B	Karşı kurumun okulla ortakyaşarlığından nasıl etkilendiği	Sosyal ortaklar okuldan fayda görmektedir.
Yöneticilik süresi	5 yıl ve üzeri idari kıdem	C	Ortakyaşarlığı başlatan/talep eden taraf hangisidir?	Okul talep eder
Öğretmenlik kıdemi	0-10 yıllık öğretmenlik deneyimi	D	Ortakyaşar ilişkiye ihtiyaç duyan taraf hangisidir?	Karşı kurum daha çok ihtiyaç duyar.
Katılımcının cinsiyeti	Kadın	F	Ortakyaşarlık İlişkisinin Bitmesi Halinde Karşı Kurum Nasıl Etkilenir?	Ticari işletmeler etkilenmez ya da başka kurumla anlaşır.
Öğretmenlik kıdemi	5 yıl ve üzeri kıdem	F	Ortakyaşarlık İlişkisinin Bitmesi Halinde Karşı Kurum Nasıl Etkilenir?	Ticari işletmeler etkilenmez ya da başka kurumla anlaşır.
Katılımcının okul türü	Anadolu, Fen, Güzel sanatlar, Spor Lisesi	F	Ortakyaşarlık İlişkisinin Bitmesi Halinde Karşı Kurum Nasıl Etkilenir?	Ticari işletmeler sarsılır ya da kapanır.
Katılımcının okul türü	Sosyal Bilimler Mesleki Teknik Liseler	F	Ortakyaşarlık İlişkisinin Bitmesi Halinde Karşı Kurum Nasıl Etkilenir?	Ticari işletmeler etkilenmez ya da başka kurumla anlaşır.

Okulun karşı kurumla ortak yaşamından nasıl etkilendiği hususundaki görüş farklılığı, idareci ve öğretmen ayrımında, sadece sosyal ortaklar için (p değeri 0.004<0.05/2) ortaya

çıkmaktadır. Bu ayrım, öğretmenlerin okul yararına bir ortak yaşam ifadesi kullanmasından ortaya çıkmıştır (z=-2.847). A maddesi için katılımcıların çalıştıkları okul türlerine göre de görüş farklılığı manidardır (Ki-Kare=9,273, p<0.05). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için, gruplar arasında Mann Whitney U testi ikili ikili uygulanmıştır. Anadolu Lisesinde görev yapan katılımcıların puanlarının hem fen, sosyal bilimler, güzel sanatlar ve spor lisesinde görev yapan katılımcılardan (U=32.000, p<0,05) hem de erkek ve kız teknik lisesinde görev yapan katılımcılardan (U=109.500, p<0,05) manidar bir şekilde daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Karşı kurumun okulla ortak yaşamından nasıl etkilendiği hususundaki görüş farklılığı idareci ve öğretmen ayrımında, Ticari İşletmeler hariç diğer 2 ortakta ve genel kurumlar bazında ortaya çıkmıştır (p değeri 0.003<0.05/2, 0.000<0.05/2 ve 0.001<0.05/2). Bu ayrım, öğretmenlerin kamu ve sosyal ortaklar yararına bir ortak yaşam ifadesi kullanmasından ortaya çıkmıştır (z=-2.947, -3.563, -3.297).

Ortakyaşarlığı hangi tarafın başlattığı/talep ettiği hususundaki görüş farklılığı, yöneticilerin süresi göz önüne alındığında, sadece Kamu kuruluşları bakımından değişiklik göstermektedir (p değeri 0.013<0.025). Bu durum, beş yıldan fazla idarecilik süresine sahip olanların okul yönüne doğru bir taraf seçmelerinden kaynaklanmaktadır.

Ortakyaşar ilişkiye hangi tarafın ihtiyaç duyduğu hususundaki görüş farklılığı, yapılan Kruskal Wallis Testi sonucunda ortaya çıkmıştır. Buna göre öğretmenlik kıdemi değişkenine bağlı olarak, Kamu kuruluşları bakımından değişmektedir. Bu değişikliğin hangi öğretmenlik kıdem grubundan kaynaklandığını bulabilmek için ikişerli Mann Whitney U testi uygulanmıştır. 3 grupta 2 şerli karşılaştırmaların sayısı 3 olduğundan hata payı 0.05/3 olarak alınmıştır. Buna göre,

• Öğretmenlik kıdemi (0-10] yıl olanlar ile (10,20] yıl olanların kamu kurumları için verdiği cevaplar birbirinden farklılık göstermektedir (p değeri 0.015<0.05/3).

• Öğretmenlik kıdemi (0-10] yıl olanlar ile 20 yıl ve daha fazla olanların kamu kurumları için verdiği cevaplar birbirinden farklılık göstermektedir (p değeri 0.003<0.05/3).

• Öğretmenlik kıdemi (10-20] yıl olanlar ile 20 yıl ve daha fazla olanların kamu kurumları için verdiği cevaplar birbirinden farklı değildir (p değeri 0.366>0.05/3).

(0,10] yıllık öğretmenlik deneyimine sahip olanlar karşı kurumun bu ilişkiye daha çok ihtiyaç duyduğu yönünde cevaplar verdiği için diğer iki gruptan farklılaşmıştır.

Ortakyaşar ilişkinin bitmesi halinde karşı kurumun nasıl etkileneceği hususundaki görüş farklılığı cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmektedir. (p değeri 0.006<0.025). Kadın katılımcılar, ortakyaşar ilişkinin bitmesi halinde ticari işletmelerin ya etkilenmediği ya da başka bir kurumla anlaştığı yönünde ağırlıklı görüş bildirmişlerdir. Aynı hususta manidar bir fark, öğretmenlik kıdemi değişkeni için de (p değeri 0.019<0.025) ortaya çıkmıştır. 5 yıldan daha fazla öğretmenlik kıdemine sahip olanlar da ortakyaşar ilişkinin bitmesi halinde daha çok karşı kurumun ya etkilenmediği ya da başka bir kurumla anlaştığı yönünde görüş bildirmişlerdir. F sorusu için yine ticari işletmeler hakkındaki görüşlerde, görev yapılan kurum türü değişkenine göre de manidar farklılık ortaya çıkmıştır (p değeri 0.006<0.025).Anadolu, Fen Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde görev yapanlar ortakyaşar ilişkinin bitmesi halinde karşı kurum kapanır veya sarsılır yönünde cevaplar verirken diğer gruptakiler karşı kurumun ya etkilenmediği ya da başka bir kurumla anlaştığı yönünde görüş bildirmişlerdir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırma ile "Ortaöğretim okulları diğer örgütlerle hangi tür ve düzeyde ortakyaşar ilişkiler sürdürmektedir?" sorusuna cevap aranmıştır. “Ortakyaşar İlişkinin Türü” ifadesi, ilişkinin

taraflar açısından olumlu mu olumsuz mu olduğunun; "Ortakyaşar İlişki Düzeyi" ile ise bu tür ilişkinin taraflar açısından ne kadar talep edildiğinin göstergesi olmuştur. **Ortakyaşar ilişkinin türü** için sonuçlar belirlenirken,

- İki tarafın da yarar sağladığı ilişki tespit edildiğinde buna **çok boyutlu olumlu ortakyaşarlık** denmiştir ve **(+,+)** ile simgelenmiştir.
- Bir taraf yarar sağlarken diğer tarafın etkilenmediği ilişki tespit edilirse buna **tek boyutlu olumlu ortakyaşarlık** denmiş ve **(+,0)** ile simgelenmiştir.
- Bir tarafın yarar, diğer tarafın zarar gördüğü ilişki tespit edilirse buna **tek boyutlu olumsuz ortakyaşarlık** denmiş ve **(+,-)** ile simgelenmiştir.

Ortakyaşar ilişkinin düzeyi için sonuçlar belirlenirken,

- Ortakyaşar ilişki hangi gerekçelerle kurulmuştur?
- Hangi taraf bu ilişkiyi başlatır?
- Hangi taraf bu ortakyaşar ilişkiye daha çok ihtiyaç duyar?
- Bu ortakyaşar ilişki gelecekte nasıl devam etmelidir?

Soruları seçenekli ve açık uçlu olarak veri toplamada kullanılmıştır. Ortakyaşar ilişkinin düzeyinin yorumlanmasında,

- Katılımcıların çok fazla gerekçe sunarak anlattığı veya ortakyaşarlığın bitmesi halinde okulun olumsuz etkileneceği ortakyaşarlıklar **kuvvetli düzeyde ortakyaşar ilişki** olarak nitelendirilmiştir.
- Katılımcıların az sayıda gerekçe sunarak anlattığı veya ortakyaşarlığın bitmesi halinde okulun olumsuz ya da önemli şekilde etkilenmeyeceğinin belirtildiği ortakyaşarlıklar **gevşek düzeyde ortakyaşar ilişki** olarak nitelendirilmiştir.

Bu tez çalışmasının en önemli sonucu, alan yazına tamamen yeni ve kullanışlı bir ölçek kazandırmasıdır. Okullar için Ortakyaşar İlişkiler Ölçeği, evren içinde yer alan lise düzeyi okulların idarecilerine ve deneyimli öğretmenlerine uygulanmış, çıkan sonuçlara göre okullarla diğer örgütlerin ortakyaşarlık ilişki türleri ve düzeyleri belirlenerek adlandırılmıştır.

Kurumlara göre Sonuçlar ve Tartışma

Okulların Kurumlarla Ortakyaşarlıklarına Dair Genel Sonuç Tablosu Ek 7 ile verilmiş olup, her bir kurumla ilgili ölçme verilerinden çıkarılan sonuçlar aşağıda açıklanmıştır.

Belediyelerin okuldan yarar veya zarar görmediği, okulların ise kurulamayan ilişkiden ötürü önemli bir destekten mahrum kaldığı ve bu nedenle zararda olduğu görüşünün hakim olduğu sonucu çıkmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı ile **İl ve İlçe müdürlüklerine** dair sonuç birbirleriyle aynı doğrultuda çıkmıştır. Okul ile karşılıklı yararlanmaya dayalı olan, yasal zorunluluk gerekçesi ağır basan, okulun daha çok talep ettiği, ileri düzeydeki bir olumlu ortakyaşar ilişki olduğu yani **kuvvetli düzeyde çok boyutlu olumlu ortakyaşar ilişki (+.+)**olduğu görülmüştür.

İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ile okulun ortakyaşar ilişkisinde okulun zarar gördüğü bir durum da tespit edilmiştir. İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin, yasal gerekçe ile okulun kantin gelirlerinin bir bölümüne ortak olduğu, böylelikle maddi açıdan fayda sağladığı sonucu orta

çıkmıştır. Yani aynı zamanda okulun olumsuz etkilendiği **kuvvetli düzeyli tek boyutlu olumsuz ortakyaşar ilişki (+.-)**olduğu görülmüştür

Kantin işletmesi okulun açtığı ihaleyi alan özel teşebbüslerce işletilir. Öğrencilere yiyecek ve kırtasiye malzemeleri satarken, gelirlerinin bir bölümünü okula verirler. Bu araştırma bulguları karşılıklı faydalanmaya dayalı, kantin işletmesinin daha çok talep ettiği kuvvetli düzeydeki bir olumlu ortakyaşar ilişki olduğu yani **kuvvetli düzeyde çok boyutlu olumlu ortakyaşar ilişki (+.+)** olduğu görülmüştür. Ancak bu ilişkinin yanı sıra okulun zarar gördüğü bir ilişki de tespit edilmiştir. Kantinlerin kar amacıyla öğrencilere okulun izin vermediği ürünlerin de satışını el altından yapabildiği, bu nedenle ve okulda sağlık ve disiplin sorunlarına yol açtıkları sonucu da ortaya çıkmıştır; **gevşek düzeyli tek boyutlu olumsuz ortakyaşar ilişki (+.-)** olduğu görülmüştür

Maaş anlaşmalı banka ile okulun ortakyaşar ilişkisinin banka için olumlu olduğu, okulun bu ilişkiden etkilenmediği sonucu ortaya çıkmıştır. Bankanın personel maaşlarını işletmesi ve okul personelinin bankacılık hizmetlerinde faizli kredi vereceği potansiyel müşteriler olması avantajları vurgulanmıştır. Buna karşılık olarak okul personeline uzun aralıklarla cüzi miktarda promosyon verdiği, bunun okul işleyişine bir katkısı olmadığından okulun yararlandığı bir kaynak olmadığı belirtilmiştir. Maaş Anlaşmalı Bankanın okula maddi ve ayni katkı sağlaması gerekliği belirtilmiştir. Okulun etkilenmediği, karşı tarafın olumu etkilendiği ve talep ettiği bir ilişki olduğu, **gevşek düzeyli tek boyutlu olumlu ortakyaşar ilişki (+.0)** olduğu görülmüştür.

Çevredeki Marketlerin, Tekel Büfelerinin ve Çevredeki İnternet kafelerin öğrencilerin sağlığına ve ahlaki gelişimine uygun olmayan mal veya hizmet sundukları, bu nedenle okul çevresinden uzaklaştırılması gerektiği belirtilmiştir. Finansal yarar sağlama gerekçesiyle karşı tarafın faydalandığı, okulun zarar gördüğü, konumsal yakınlıktan ötürü okulun önüne geçemediği **gevşek düzeyli tek boyutlu olumsuz ortakyaşar ilişki (+.-)** olduğu görülmüştür.

Çevredeki Okullar ile gevşek düzeyde karşılıklı olumlu ve olumsuz ortakyaşarlık ilişkileri olduğu sonucu çıkmıştır. Olumlu ilişkilerin gerekçeleri, öğretmen, yurt, okul bina ve eklentilerinin ortak kullanımı noktalarında karşılıklı yardımlaşmalardır. Bu araştırma bulguları karşılıklı faydalanmaya dayalı, iki tarafın az da olsa benzer oranlarda talep ettiği **gevşek düzeyli çok boyutlu olumlu ortakyaşarlık (+.+)** görülmüştür. Ancak bu ilişkinin yanı sıra okulların karşılıklı zarar gördüğü bir ilişki de tespit edilmiştir. Komşu okulların öğretim düzeyleri farklı olduğunda küçük yaş grubuna yönelik okulların öğrencilerinin diğer okulun büyük yaştaki öğrencilerinden olumsuz davranışları gördüğü, öğrendiği, uygulamaya çalıştığı olumsuz ilişkiler kurduğu görüşleri ortaya çıkmıştır. Okulların bu etkileşimi, giriş-çıkış ve teneffüs saatlerini farklı zamanlara gelecek şekilde düzenleyerek kısmen engelleyebildiği belirtilmiştir.

Okul-Aile Birliği ve **Beceri Eğitimi İçin Öğrenci Gönderilen İşletmeler** ile okul arasındaki ilişki aynı doğrultuda çıkmıştır. Bu kurumlar ile okul arasındaki ilişkinin iki tarafa da karşılıklı yarar sağladığı, okulların bu ilişkiden daha çok faydalanması için ilişkilerin arttırılması gerektiğine dair bulgular elde edilmiştir. Buna göre okul ile bu kurumlar arasında iki tarafın da benzer oranda talep ettiği **kuvvetli düzeyde çok boyutlu olumlu ortakyaşar ilişki (+,+)** bulunmaktadır.

Mahalle sakinlerinin hem çocuklarının hem de kendilerinin okullar bünyesinde açılan örgün ve yaygın eğitim faaliyetlerinden faydalandığı ancak okula maddi veya ayni bir faydası olmadığı görüşü hakim olmuştur. Mahalle sakinlerinin okulu sahiplenmesi gerektiği belirtilmiştir. Okulun etkilenmediği, karşı tarafın olumu etkilendiği ve talep ettiği bir ilişkinin; **gevşek düzeyli tek boyutlu olumlu ortakyaşar ilişkinin (+.0)** olduğu görülmüştür. Açık uçlu sorulara verilen cevaplara göre bu ilişkinin başka bir boyutu olarak, okulun zil ve tören seslerinden mahalle sakinlerinin rahatsız olabildiği, çevredeki sokaklarda, park ve bahçeler gibi ortak alanlarda öğrencilerin mahalle sakinlerine rahatsızlık veren davranışları olabildiği ortaya konmuştur.

Öğretmen sendikalarının okulla ortakyaşar ilişkisinde, sendikaların kendi üyelerine yönelik sosyal etkinlikler sağlaması hususunda üyelerinin kısmi fayda gördüğü, sendikaların ise öğretmenlerden finansal kazanç elde ettiği tespit edilmiştir. Okul idaresinin yasal zorunluluk nedeniyle her ay maddi külfete ve zamana mal olacak şekilde sendika temsilciliklerine üye sayıları ile ilgili rapor yolladığı, buna karşın sendikaların okullara maddi veya ayni bir faydasının olmadığı, sendikalara üye öğretmenlerin mesleki gelişimine, etik davranmalarına ve okuldaki verimlerinin arttırılmasına yönelik çalışmalarının olmadığı, bu konularda çalışma yapmaları gerektiği belirtilmiştir. Açık uçlu sorulara verilen diğer cevaplardan elde edilen bulgulara göre, öğretmen sendikalarının; çeşitli toplumsal kimliklere yakınlık gösterme özellikleri nedeniyle okul birliğini olumsuz etkileyebildiği hususları ortaya konmuştur. Bu nedenlerden, Öğretmen Sendikaları ile okul arasındaki mevcut ilişki daha aza indirilmeli denmiştir. Finansal olarak karşı tarafın faydalandığı, okulun zarar gördüğü, **gevşek derecede tek boyutlu olumsuz ortakyaşar ilişki (+.-)** olduğu görülmüştür.

Hem seçenekli maddelerden hem de açık uçlu sorulardan elde edilen verilerin işlemesiyle elde edilen bulgular ve bunlara dayalı yorumlar bir araya getirildiğinde ortaya çıkan sonuç, liselerin ortakyaşarlık ilişkiler sürdürdükleri kurumlarla etkileşimlerinde hem fayda hem zarar gördükleri ve verdikleridir. Bu ilişkiler çoğunlukla tek yönlü olmadığı gibi neden sonuç ilişkisi içinde de tartışılmaya uygun bir basitlikte değildir. Çünkü bazı ortakyaşarlık ilişkilerinin; okulun doğrudan yönetim faaliyetlerini yönlendirdiği ve okulun yararına olabilecek hamleleri yapmasını engellediği sonucu ortaya çıkmıştır.

Okulun kaotik çağın gerektirdiği fonksiyonelliği göstermekte karşılaştıkları engellerin, karşı kurumun engellemesi veya engellenmesi kaynaklı da olabildiği sonucu ortaya çıkmıştır. Okulların, ortakyaşar ilişki sürdürdükleri kurumları da etki altına alan birtakım etmenler olduğu; karşılıklı yararlanmayı sağlayacak olsa da bu etmenlerin ortakyaşar ilişki kurulmasını engelleyebildiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Okul kendi içi veya dışındaki paydaş ve kurumların etkilendiği farklı toplumsal kimliklerin yansımalarından etkilenmektedir ve yine toplumsal önemi ve pozisyonu nedeniyle bunlardan soyutlanması mümkün değildir. Okullar, ortakyaşarlık ilişkilerinden bu etmen nedeniyle olumsuz etkilenebilmektedir. Örneğin öğretmen sendikaları ile ortakyaşarlık ilişkilerinde bu sonuç ortaya çıkmıştır. Yine aynı gerekçe ile okullar, yararına olacak ortak yaşarlık ilişkilerine de katılamayabilmektedir. İlçe belediyeleri ile de bu doğrultuda sonuç çıkmıştır.

Sonuçta, ortakyaşarlık sadece karşılıklı yararlanmaya dayalı değil, aynı zamanda zarar görmeye dayalı boyutlar da içerebilmektedir. Bu nedenle örgütlerarası ilişkiler ya da örgütsel vatandaşlık kavramları örgütler arasındaki bu karmaşık ilişkileri karşılamakta yetersiz kavramlardır. Gerek özel gerekse kamusal örgütler, konumsal yakınlık, yasal zorunluluklar gibi nedenlerle diğer örgütlerle ortakyaşar ilişkiler kurarlar. Örgütler bu ilişkilerden karşılıklı fayda sağlayabilir, biri pek de etkilenmezken diğeri çok faydalanabilir ya da biri fayda, diğeri zarar görebilir. Hatta bu boyutlar iki örgüt arasında aynı anda farklı hususlarda görülebilir. Böyle durumlarda hangi tarafın ağır bastığı, yani örgütün başka bir örgütle kurduğu bir ortakyaşamdan elde ettiği fayda ile gördüğü zararın kıyaslanabilmesi ve bu ortakyaşamın geleceğinin sorgulanması gereklidir. Artık örgütler arasındaki ilişkiler anlatılırken örgütlerarası ilişkilerin çok boyutluluğu ve karmaşıklığını da karşıladığından, ortakyaşar örgütler kavramı kullanılmalıdır.

Biyolojik literatürden türeyen ve bu doktora tezi ile alt boyutları da tanımlanarak özgünleşen örgütlerarası ortakyaşarlık ya da ortakyaşar örgütler kavramları, günümüzün karmaşık düzeni içerisinde örgütlerin yaşamının anlaşılmasına olanak sağlayacaktır.

Örgütsel davranışların anlaşılmasında mekanik anlayıştan karmaşıklık kuramına doğru gerçekleşen evrim, örgütlerin kapalı kutular gibi görülmesi düşüncesini de ortakyaşar örgütlere doğru değiştirmiştir. Yüz yıllık bu süreçte konu ile ilgili algılar da çağ atlamıştır. Kar amacı güden işletmeler, malzeme tedariki, hizmet içinde çalışan yetiştirme, ürün pazarlama ve ulaştırma gibi hususlarda ortaklıklara dayalı ortakyaşar ilişkiler sürmekte ve kamu kurumlarına göre daha nitelikli ilişkiler kurabilmektedir. Okulların sürdürdükleri ortakyaşar ilişkiler için ise okulların olumsuz yönde etkilenme durumlarının yine bu tez ve benzeri araştırma raporlarına binaen yasal düzenlemeler ile engellenebileceği düşünülmektedir.

Okul yöneticilerinin gözüyle, okullarının ortakyaşar ilişkilerinden elde edebileceği faydalar maddi veya ayni katkılar ile personelin verimini arttırabilecek katkılar olarak genellenebilir. Okulların ortakyaşar ilişkiler sürdürdükleri kurumların, okulların yönetim süreçlerine olumsuz yönde etkileri olabildiğine dair görüşler ortaya çıkmıştır.

- Personel çalıştırmada liyakat, örgütsel verimlilik ve etkililiğe yönelik standartların ve uygulamalarının, okulların ortakyaşam sürdürdüğü kurumların karar veya etkisinden ziyade, okul yönetimi eliyle yapılması yönünde geliştirilmesi önerilir.

- Okulların diğer kurumlarla sürdürdükleri ortakyaşar ilişkilerden ihtiyaç duyduğu maddi faydalara olan ihtiyaçlılığının azaltılması için hızlı işleyen ve okul yönetimlerini de karara katan bir bütçeleme sistemi oluşumuna yönelik resmi çalışmalar yapılması önerilir.

- Okulların ve diğer kamu kuruluşlarının ortakyaşar ilişkilerinde yaşadıkları sıkıntıları açık bir şekilde dile getirme imkânı bulması için çalışmalar yapılmalıdır.

- Ortakyaşamların yalnızca faydalanma esasına dayanmadığı, kimi zaman bu ortakyaşamdan zarar görüldüğü de unutulmamalı ve kapsamları dar olan örgütlerarası ilişkiler ya da örgütsel vatandaşlık kavramları yerine kurumların ilişkilerinde zarar görme boyutunu da ele alan örgütlerarası ortakyaşarlık kavramı araştırılmalıdır.

- Okulların ortakyaşar ilişkilerini kapsayan ileriki araştırmalarda, bu araştırmada okula zarar verdiği tespit edilen kurumlar ile ilgili daha derin incelemeler yapılması, zarar görmenin altında yatan nedenlerin irdelenmesi ve önlenebilirliğinin çalışılması önerilir.

- Rehberlik Araştırma Merkezleri gibi bu çalışmada kapsam dışı kalan başka kurumların da okulla olan ortakyaşar ilişkilerinin incelenmesi önerilir.

- Okullar için Ortakyaşarlık Ölçeği ile daha spesifik çalışılmak istenirse okul türlerine özel olarak farklılaştırılarak kullanılması önerilir.

- Okullar ile ortakyaşarlık ilişkisi sürdüren diğer kurumlarla da görüşülmesi önerilir.

KAYNAKÇA

Bülbül, M., Erçetin ŞŞ., (2010). *Chaos and The Analogy of Education*. Middle-East Journal of Scientific Research.5 (4): 280-282.

Çıngı, H. (1990). Örnekleme kuramı. Hacettepe Üniversitesi: Fen Fakültesi Basımevi.

Çobanoğlu, F. (2008). Değişim mantığını anlamak: Akış ve dönüşüm olarak örgüt, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (1) Sayı.23, 110-119

Erçetin, Ş.Ş. (2001). *Yönetimde yeni yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Erçetin, Ş.Ş., Açıkalın, Ş.N. & Bülbül, M.Ş. (2013). A Multi-Dimensional Approach to Leadership in Chaotic Environments. In S. Banerjee (Ed.). *Chaos and Complexity Theory for Management: Nonlinear Dynamics* (pp. 89-104). USA: IGI Global. DOI:10.4018/978-1-4666-2509-9.ch005

Erçetin, Ş.Ş. ve Eriçok, B. (2016). Yayınlarda Yer Alan Okul Yöneticilerinin Yeterliklerinin Analizi (ULAKBİM 2004-2016). *Turkish Studies*, 11, 14, 1-19 *DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9696*

Erçetin, Ş.Ş., Potas, N., Kısa, N. & Açıkalın, Ş.N. (2013). To be on the Edge of Chaos with Organizational Intelligence and Health. In S. Banerjee (Ed.). *Chaos and Complexity Theory for Management: Nonlinear Dynamics*. (pp. 184-203). USA: IGI Global. DOI:10.4018/978-1-4666-2509-9.ch009

Keeton, W,T. & Gould J,L. (2003). *Biological science*, (Çev.Ed: Demirsoy, A.,Türkan,İ.&Gündüz,E.), Ankara:Palme Yayıncılık.

Leblebici, D. N. (2008). Örgüt Kuramında Paradigmalar Ve Metaforlar, *Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 9(15),345-360.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2001) Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu. [Çevrim-içi:http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24460_4688.html. Erişim tarihi: 09.02 2017.]

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2012) *Okul-Aile Birliği Yönetmeliği.*[Çevrim-içi: http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/02/20120209-6.htm. Erişim tarihi: 07 Kasım 2016.]

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2013) *Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği.*[Çevrim-içi: https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_11/03111224_ooky.pdf. Erişim tarihi: 07 Kasım 2016.]

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü (OGM) (2014). *Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Okulların Tanıtımı.*[Çevrim-içi: http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_05/07092423_ogmokultanitim.pdf. Erişim tarihi: 07 Kasım 2014.]

Sağlam, M. (1979). Örgütsel değişme. Yayın no:185. Ankara: TODAİE

Scheaffer, R. L., Mendenhall III, W., Ott, R. L., & Gerow, K. G. (2011). Elementary survey sampling. Cengage Learning.

Solomon, E. P..Berg,L.R.&Martin, D.W. (2011). *Biology, Ninth Edition*, Cengage Learning: Brooks/Cole

Walpole, B., Merson-Davies, A.& Dann, L. (2011). *Biology for the IB Diploma*, Cambridge University Press

Yeşilorman, M. (2006) Kelebek kanadını kimden yana çırpıyor? Birleştirilmiş bilimin kıyısında kaos ve sosyal bilimler, *Journal of İstanbul Kültür University*. Sayı:3, 77-86

EKLER

EK 1. A maddesine verilen cevaplara dair frekans ve yüzde verileri

A.Aşağıdaki ifadelerden hangileri okulun bu kurumla ortakyaşamını anlatır?	Kamu Kurumları						Ticari İşletmeler										Sosyal Ortaklar									
	İlçe Belediyesi		Milli Eğitim Bakanlığı		İl ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri		Maaş anlaşmalı banka		Kantin		Çevredeki marketler		Çevredeki *Tekel* büfeleri		Çevredeki internet kafeler		Okul-Aile Birliği		Beceri eğitimi için öğrenci gönderilen işletmeler		Çevredeki okullar		Çevredeki mahalle sakinleri		Öğretmen Sendikaları	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1) Okul bu ilişkiden zarar görmektedir	4	6,0	2	3,0	1	1,5	4	6,0	1	1,5	19	28,4	48	**71,6**	46	**68,7**	2	3,0	0	0	6	9,0	9	13,4	16	23,9
2) Okula faydası veya zararı yoktur.	29	**43,3**	1	1,5	4	6,0	29	**43,3**	2	3,0	26	**38,8**	12	17,9	5	7,5	3	4,5	18	26,9	29	**43,3**	40	**59,7**	16	23,9
3) Okul bu ilişkiden hem fayda hem de zarar görmektedir	27	**40,3**	52	**77,6**	51	**76,1**	28	**41,8**	52	**77,6**	16	23,9	5	7,5	11	16,4	50	**74,6**	33	**49,3**	23	34,3	12	17,9	23	**34,3**
4) Okul bu ilişkiden fayda görmektedir	7	10,4	12	17,9	11	16,4	6	9,0	12	17,9	6	9,0	2	3,0	5	7,5	12	17,9	16	23,9	9	13,4	6	9,0	12	17,9
Toplam	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0

EK 2.B maddesine verilen cevaplara dair frekans ve yüzde verileri

B. Aşağıdaki ifadelerden hangileri bu kurumla okulun ortakyaşamını anlatır?	Kamu Kurumları						Ticari İşletmeler										Sosyal Ortaklar									
	İlçe Belediyesi		Milli Eğitim Bakanlığı		İl ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri		Maaş anlaşmalı banka		Kantin		Çevredeki marketler		Çevredeki Tekel büfeleri		Çevredeki internet kafeler		Okul-Aile Birliği		Beceri eğitimi için öğrenci gönderilen işletmeler		Çevredeki okullar		Çevredeki mahalle sakinleri		Öğretmen Sendikaları	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1) Karşı kurum bu ilişkiden zarar görmektedir.	8	11,9	4	6,0	3	4,5	0	0	0	0	5	7,5	6	9,0	8	11,9	6	9,0	0	0	10	14,9	15	22,4	7	10,4
2) Karşı kuruma faydası veya zararı yoktur	39	**58,2**	4	6,0	7	10,4	11	16,4	4	6,0	9	13,4	11	16,4	13	19,4	17	25,4	12	17,9	21	31,3	19	28,4	14	20,9
3) Karşı kurum bu ilişkiden hem fayda hem de zarar görmektedir.	15	22,4	44	**65,7**	46	**68,7**	44	**65,7**	52	**77,6**	43	**64,2**	37	**55,2**	35	**52,2**	30	**44,8**	34	**50,7**	27	**40,3**	21	**31,3**	34	**50,7**
4) Karşı kurum bu ilişkiden fayda görmektedir.	5	7,5	15	22,4	11	16,4	12	17,9	11	16,4	10	14,9	13	19,4	11	16,4	14	20,9	21	31,3	9	13,4	12	17,9	12	17,9
Toplam	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0

EK 3.C maddesine verilen cevaplara dair frekans ve yüzde verileri

C. Ortakyaşamı başlatan / talep eden taraf hangisidir?	Kamu Kurumları						Ticari İşletmeler										Sosyal Ortaklar									
	İlçe Belediyesi		Milli Eğitim Bakanlığı		İl ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri		Maaş anlaşmalı banka		Kantin		Çevredeki marketler		Çevredeki Tekel büfeleri		Çevredeki internet kafeler		Okul-Aile Birliği		Beceri eğitimi için öğrenci gönderilen işletmeler		Çevredeki okullar		Çevredeki mahalle sakinleri		Öğretmen Sendikaları	
	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1) Karşı kurum başlatır/talep eder.	9	13,4	8	11,9	11	16,4	22	32,8	16	23,9	35	**52,2**	49	**73,1**	37	**55,2**	2	3,0	3	4,5	8	11,9	14	20,9	28	41,8
2) İki taraf birlikte başlatır/ var olur.	24	35,8	48	**71,6**	42	**62,7**	30	**44,8**	27	**40,3**	19	28,4	7	10,4	27	40,3	32	**47,8**	47	**70,1**	49	**73,1**	39	**58,2**	35	**52,2**
3) Okul başlatır/talep eder.	34	**50,7**	11	16,4	14	20,9	15	22,4	24	35,8	13	19,4	11	16,4	3	4,5	33	**49,3**	17	25,4	10	14,9	14	20,9	4	6,0
Toplam	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0

EK 4.D maddesine verilen cevaplara dair frekans ve yüzde verileri

D. Bu ilişkiye hangi taraf daha çok ihtiyaç duymaktadır?	Kamu Kurumları						Ticari İşletmeler										Sosyal Ortaklar									
	İlçe Belediyesi		Milli Eğitim Bakanlığı		İl ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri		Maaş anlaşmalı banka		Kantin		Çevredeki marketler		Çevredeki Tekel büfeleri		Çevredeki internet kafeler		Okul-Aile Birliği		Beceri eğitimi için öğrenci gönderilen işletmeler		Çevredeki okullar		Çevredeki mahalle sakinleri		Öğretmen Sendikaları	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1) Karşı kurum daha çok ihtiyaç duymaktadır.	1	1,5	3	4,5	3	4,5	32	**47,8**	21	31,3	47	**70,1**	48	**71,6**	39	**58,2**	6	9,0	16	23,9	10	14,9	18	26,9	33	**49,3**
2) İki taraf da benzer oranda ihtiyaç duymaktadır.	21	31,3	35	**52,2**	33	**49,3**	28	41,8	31	**46,3**	19	28,4	11	16,4	15	22,4	29	43,3	36	**53,7**	43	**64,2**	32	**47,8**	31	**46,3**
3) Okul daha çok ihtiyaç duymaktadır.	45	**67,2**	29	43,3	31	**46,3**	7	10,4	15	22,4	1	1,5	8	11,9	13	19,4	32	**47,8**	15	22,4	14	20,9	17	25,4	3	4,5
Toplam	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0

EK 5.E sorusuna verilen cevaplara dair frekans ve yüzde verileri

E. Okulun bu kurumla ortak yaşamının bitmesi halinde; Okul açısından hangisi gerçekleşir?	Kamu Kurumları						Ticari İşletmeler										Sosyal Ortaklar									
	İlçe Belediyesi		Milli Eğitim Bakanlığı		İl ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri		Maaş anlaşmalı banka		Kantin		Çevredeki marketler		Çevredeki Tekel büfeleri		Çevredeki internet kafeler		Okul-Aile Birliği		Beceri eğitimi için öğrenci gönderilen işletmeler		Çevredeki okullar		Çevredeki mahalle sakinleri		Öğretmen Sendikaları	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1) Okul, kurum kimliğini kaybeder.	3	4,5	42	**62,7**	37	**55,2**	1	1,5	2	3,0	0	0	0	0	0	0	8	11,9	0	0	0	0	0	0	4	6,0
2)Okul zarar görür.	18	26,9	18	26,9	17	25,4	6	9,0	14	20,9	4	6,0	5	7,5	11	16,4	38	**56,7**	24	**35,8**	7	10,4	12	17,9	6	9,0
3)Okul etkilenmez.	14	20,9	0	0	1	1,5	17	25,4	3	4,5	30	**44,8**	18	26,9	23	**34,3**	1	1,5	7	10,4	29	**43,3**	33	**49,3**	15	22,4
4)Okul bu kurumun yokluğunu başka kuruma gerek duymadan telafi edebilir.	7	10,4	1	1,5	0	**0**	15	22,4	18	26,9	6	9,0	4	6,0	5	7,5	7	10,4	11	16,4	7	10,4	7	10,4	7	10,4
5)Okul benzer bir kurumla ortakyaşam kurar.	17	25,4	1	1,5	9	13,4	23	**34,3**	22	**32,8**	15	22,4	5	7,5	6	9,0	10	14,9	19	28,4	15	22,4	7	10,4	19	28,4
6)Okul olumlu etkilenir.	8	11,9	5	7,5	3	4,5	5	7,5	8	11,9	12	17,9	35	**52,2**	22	**32,8**	3	4,5	6	9,0	9	13,4	8	11,9	16	23,9
Toplam	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0

EK 6. F maddesine verilen cevaplara dair frekans ve yüzde verileri

F. Okulun bu kurumla ortak yaşamının bitmesi halinde; Karşı kurum açısından hangisi gerçekleşir?	Kamu Kurumları						Ticari İşletmeler										Sosyal Ortaklar									
	İlçe Belediyesi		Milli Eğitim Bakanlığı		İl ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri		Maaş anlaşmalı banka		Kantin		Çevredeki marketler		Çevredeki Tekel büfeleri		Çevredeki internet kafeler		Okul-Aile Birliği		Beceri eğitimi için öğrenci gönderilen işletmeler		Çevredeki okullar		Çevredeki mahalle sakinleri		Öğretmen Sendikaları	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1) Kapanır.	2	3,0	14	20,9	16	23,9	4	6,0	26	38,8	6	9,0	6	9,0	12	17,9	43	**64,2**	6	9,0	0	0	1	1,5	8	11,9
2) Sarsılır.	2	3,0	5	7,5	6	9,0	14	20,9	17	25,4	33	**49,3**	33	**49,3**	32	**47,8**	8	11,9	22	32,8	5	7,5	11	16,4	20	29,9
3) Önemli bir şekilde etkilenmez.	54	**80,6**	35	**52,2**	32	**47,8**	17	25,4	1	1,5	18	26,9	23	34,3	17	25,4	9	13,4	17	25,4	53	**79,1**	51	**76,1**	36	**53,7**
4) Başka bir okulla anlaşır.	9	13,4	13	19,4	13	19,4	32	**47,8**	23	34,3	10	14,9	5	7,5	6	9,0	7	10,4	22	32,8	9	13,4	4	6,0	3	4,5
Toplam	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0	67	100,0

EK 7. Okulların Kurumlarla Ortakyaşarlıklarına Dair Genel Sonuç Tablosu

	Okul açısından mevcut durum	**Ortakyaşar İlişkinin Türü ile Düzeyi / İlişkinin Biyolojik Karşılığı**	**Ortakyaşar İlişki Hangi Yönde İlerlemeli**
İlçe Belediyesi	İlişki yoktur	Ortakyaşar ilişki mevcut değildir.	Çok boyutlu kuvvetli ortakyaşar ilişki kurulmalı. Okullara işçi, malzeme, araç temini, bahçe ve çevre temizliği, altyapı ve bina için tamirat ve bakım vb. yardımları dokunmalı.
MEB	Okul yarar görüyor	Çok boyutlu olumlu türde ve kuvvetli düzeyde ortakyaşar ilişki /Mutualizm	Bürokratik prosedürler kolaylaşmalı. Okula ayrılan bütçenin yeterli hale gelmesi için çalışmalar yapılmalı.
İl ve ilçe milli eğitim müdürlükleri	Okul hem yarar hem zarar görüyor	Çok boyutlu olumlu türde ve kuvvetli düzeyde ortakyaşar ilişki / Mutualizm İle Tek boyutlu olumsuz türde kuvvetli düzeyde ortakyaşar ilişki / Parazitizim	Bürokratik prosedürler kolaylaşmalı. Okul ödenekleri okulun büyük çaplı tadilatları için daha kolay erişilebilir olmalı Okulu ilgilendiren kararlara okulun da katılımı sağlanmalı. Okulun gelirinden pay almayı gerektiren yasal düzenleme ortadan kaldırılmalı.
Maaş anlaşmalı banka	Okul etkilen-miyor	Tek boyutlu olumlu türde ve gevşek düzeyde ortakyaşar ilişki / Kommenalizm	Okula maddi ve ayni katkı yapılmalı
Kantin	Okul hem yarar hem zarar görüyor	Çok boyutlu olumlu türde ve kuvvetli düzeyde ortakyaşar ilişki / Mutualizm Tek boyutlu olumsuz türde gevşek düzeyde ortakyaşar ilişki / Parazitizim	Okula zarar veren satış türleri engellenmeli
Çevredeki marketler	Okul zarar görüyor	Tek boyutlu olumsuz türde gevşek düzeyde ortakyaşar ilişki / Parazitizim	Okulun yakınında olmamalı ya da öğrencilere denetimli satış yapılmalı.
Çevredeki tekel büfeleri	Okul zarar görüyor	Tek boyutlu olumsuz türde gevşek düzeyde ortakyaşar ilişki / Parazitizim	Okulun yakınında olmamalı
Çevredeki internet kafeler	Okul zarar görüyor	Tek boyutlu olumsuz türde gevşek düzeyde ortakyaşar ilişki / Parazitizim	Okulun yakınında olmamalı
Okul-Aile Birliği	Okul yarar görüyor	Çok boyutlu olumlu türde ve kuvvetli düzeyde ortakyaşar ilişki / Mutualizm	Veli katılımı arttırılarak geliştirilmeli. Bürokratik prosedürü kolaylaşmalı.
Beceri eğitimi için öğrenci gönderilen işletmeler	Okul yarar görüyor	Çok boyutlu olumlu türde ve kuvvetli düzeyde ortakyaşar ilişki / Mutualizm	Okula maddi ve ayni katkı yapılmalı
Çevredeki okullar	Okul yarar görüyor	Çok boyutlu olumlu türde ve gevşek ortakyaşar ilişki / Mutualizm	Yakın konumlu okulların olumsuz etkileşimi engellenmeli
Çevredeki mahalle sakinleri	Okul etkilen-miyor	Tek boyutlu olumlu türde gevşek düzeyde ortakyaşar ilişki / Kommenalizm	Mahallelilerin çevredeki okulları sahiplenmesi sağlanmalı.
Öğretmen Sendikaları	Okul zarar görüyor	Tek boyutlu olumsuz türde gevşek düzeyde ortakyaşar ilişki / Parazitizim	Sendikaların okul personeli arasında okul iklimini bozucu taraflaşmalara neden olan yatkınlıkları ortadan kalkmalı. Olumsuz ortakyaşar ilişki bitirilmeli, öğretmen niteliklerini arttırıcı çalışmalarla okul işleyişini desteklemeleri gereklidir.

APPENDIX 7. Table for General Result about Symbiosis of Schools with Organizations

	Current situation for the school	**Type and Level of Symbiotic Relationship/Biological Explanation of Relationship**	**In Which Directions Should the Symbiotic Relationship Progress?**
District Municipalities	No relationship	No symbiotic relationship	Multi-dimensional high level symbiotic relationship should be established. The schools should be provided with employers, materials, tools, repair and maintenance assistance for yard and environmental cleaning, substructure and building.
Ministry of National Education	School receives harm	Multi-dimensional positive and high level symbiotic relationship/Mutualism	Bureaucratic procedures should be facilitated. Budget allocated for school should be made sufficient.
Provincial and District Directorate of National Education	School receives both benefit and harm	Multi-dimensional positive and high level symbiotic relationship/Mutualism And One-dimensional positive and high level symbiotic relationship/ Parasitism	Bureaucratic procedures should be facilitated. School allowances should be more easily accessible for extensive repairs of school. School should be included in the process of decision-making. Legal regulation which necessitates getting a share from the school's income should be repealed.
Salary-agreement bank	School is not affected	One-dimensional positive and mild level of symbiotic relationship/Commensalism	School should be provided with financial and in-kind contribution.
Canteen	School receives both benefit and harm	Multi-dimensional positive and high level of symbiotic relationship /Mutualism One-dimensional negative mild level of symbiotic relationship/Parasitism	Sales types which harm the school should be prevented.
Nearby markets	School receives harm	One-dimensional negative and mild level of symbiotic relationship/Parasitism	They shouldn't be close to the school or sales activities should be supervised.
Nearby package stores	School receives harm	One-dimensional negative and mild level of symbiotic relationship/Parasitism	They shouldn't be close to the school.
Nearby internet cafes	School receives harm	One-dimensional negative and mild level of symbiotic relationship/Parasitism	They shouldn't be close to the school.
Parent-Teacher Association	School benefits	Multi-dimensional positive and high level of symbiotic relationship/Mutualism	Parent participation should be encouraged and increased. Bureaucratic procedures should be facilitated.
Businesses for Skill Training	School benefits	Multi-dimensional positive and high level of symbiotic relationship/Mutualism	School should be provided with financial and in-kind contribution.
Nearby schools	School benefits	Multi-dimensional positive and mild level of symbiotic relationship/Mutualism	Negative interaction of nearby schools should be prevented.
Nearby neighborhood residents	School is not affected	One-dimensional positive and mild level of symbiotic relationship/Commensalism	Neighborhood residents should be ensured to have a sense of ownership for the schools.
Teachers' Unions	School receives harm	One-dimensional negative and mild level of symbiotic relationship/Parasitism	Inclinations which lead to divergences that damage the school atmosphere among the school personnel should be eliminated. Negative symbiotic relationship should be ended, school functioning should be supported with efforts of enhancing teachers' qualities.